

T. 206

ALEXANDRI MARIAE KALEPHATI

S. PRIMAT. ECCLES. BARIEN. CANONICI, REGIQUE
THEOLOGIAE DOGMATICAE MAGISTRI IN REGALI
NEAP. ACADEMIA SS. SALVATORIS.

D E

JULII LAURENTII

SELVAGII

NEAPOLITANI SACERDOTIS
VIRIQUE DOCTISSIMI
VITA, ET SCRIPTIS

COMMENTARIUS,

NEAPOLI X MDCCLXXV.

EXPENSIS JOSEPHI DE DOMINICIS
PUBLICA AUCTORITATE AC PRIVILEGIO.

Prostat apud Josephum Antonium Elia publicum
Bibliopolam in platea S. BLASII.

2327

BENEDICTO CLEMENTI

DE. AROSTEGUI

E. DOMINIS. DE. CONTRERAS

AUDITORI. REGALIS. CANCELLARIAE
CAESARAUGUSTANAE. IN. REGNO
ARAGONUM

VIRO. AMPLISSIMO. ET. ERVDITISSIMO

ALEXANDER. MARIA. KALEPHATUS. S. ET. P.

PROBE nosti *Benedicte* Amplissime ,
diuturna temporum intercapedine , va-
stoque regionum intervallo amicitiam
semel virtute initam , consuetudine
vero roboratam , haud facile posse interire ;
adeo ut ipsa mors mortalium arbitra , & do-
mina , clarissimos quosque , amicissimosque
viros e terrarum statione dimovere possit ,
eorundem vero imaginem ac virtutem ex
sapientum animis dimovere non possit . In
re adeo certa , quamvis in cultissima Eu-
ropae parte natus domesticis abundes exem-
plis , liceat tamen ex Italico solo tria Ti-
bi modo argumenta exhibere , quibus di-
ligen-

IV

ligenter pensitatis perennis amicitiae exempla erga Familiam Tuam Clementem, in Hispania nobilissimam, ex Italia, quae Te adhuc Impuberem ad se longo itinere prope-
 rantem ulnis excepit suis, quaeque merito Te Alumno suo egregio, Italica quodammodo Civitate donato gloriatur, prae oculis habere semper poteris. Quanti primum Immortalis Memoriae Patrum Tuum *Ildephonsum* (quem praeterito anno sublatum dolemus omnes, quotquot viventem sumus venerati) *Julius Laurentius Selvagi* fecerit, quantoque sit eum prosequutus obsequio, dum ille Neapoli sapientia & muneribus prae ceteris florebat, optime recordaris. Hinc quum ipse *Julius* opus suum de recta *Antiquitatum Christianarum Institutione* plurium annorum studio digestum praelo esset commissurus, quamvis non sine Italorum desiderio jam patrium Hispaniae solum *Ildephonsum* haberet, nihilominus hujus benevolentiae erga se maximae memor eidem Patrio Tuo Clarissimo tunc adhuc viventi, volens lubensque dicavit. Verum posthaec, vix altero operis sui edito volumine fato interim interceptus est *Julius*; & mox post quindecim circiter menses Patrius ipse Tuus omnium bonorum luctu obiit Matriti; attamen quatuor reliqua operis volumina (quorum modo postremum prodit in
 lucem

lucem) mortuo jamdiu Austore *Julio*, nec
 porro superstito ipso *Ildephonso* Moecenate prae-
 sentissimo, eidem semel oblata, semper omni-
 no dicata voluit *Julii* Frater, obsequentissi-
 mus *Michaël*. Ego vero, qui Patrum, Ne-
 potemque *Clementes de Arostegui* quanta ma-
 xima potui observantia colui semper; quique
Julio ipso tamquam studiorum meorum so-
 cio dulcissimo diu amice sum usus, postquam
 in editione quatuor posthumorum volumi-
 num, adhibitis mecum duobus aliis, olim ipsius
Julii Auditoribus, iisdemque cum poliorum
 litterarum, tum severiorum disciplinarum stu-
 diosissimis, tutelam curamque navavi non indi-
 gentem; quum ad hunc Commentarium elucu-
 brandum amicorum hortatu animum adjunxi,
 nemini illum in primis dicatum volui, quam
 Tibi, qui Patrum jam defunctum sapientia,
 comitate, probitateque adamussim refers,
 quique me, & *Julium*, qua polles avita
 mi ingenuitate, vehementer dilexisti. Par
 namque est, ut de Amici vita scriptisque
 Commentarius ab Amico conscriptus, utriusque
 etiam Amici praeclaro nomini sit nuncupatus.
 Vincula igitur illa jucundissima amicitiae no-
 strae, cujus sanctissimas Leges ego, & erga Te,
 & erga *Julium* nostrum intactas servavi sem-
 per, nec absentia tua, nec hujus morte ab
 animo unquam meo oblitteratas volui, merito

me adegere, ut sepōitis paulisper Theologicae Cathedrae studiis, brevem hunc conscriberem Commentarium, illumque ad Te potissimum mitterem, tamquam defuncti Amici imaginem historicis depictam coloribus, & quodammodo testem nunquam intermoriturae observantiae in Te meae. Hac deinde data ad Te scribendi opportunitate, hisce literis meis adjunctas volui *Sex Tabulas* Praeclarissimi Patru tui *Ildephonsi* Gesta complectentes, quas ego, licet longe positus, post annum ab die ejus emortuali, *Ancyranas Tabulas* de Augusti laudibus inscriptas imitatus, collectis diligenter rerum monumentis, historica veritate exaravi; quasque Sepulcro Viri Hispani celeberrimi, de Italico Nomine Benemerentissimi, si liceret, perpetuo affigendas vellem. Iisdem quoque literis conjunxi suavissima quaedam doctissimi *Leonardi Corresii* nostri de eodem Patruo Tuo Poëmatia, ut inde videant omnes, exterorum sapientum merita Italos laudibus saepissime prosequi. Prae natalis quippe soli societate sapientes viri in humanitatis societatem, nescio quo potenti virtutis amore, libentius, atque arctius adiguntur. Praeterea idem *Corresius*, *Carolus Blasius*, *Franciscus Pecheneda*, *Cajetanus Pirotius*, *Cyrus Minervinus*, *Joannes & Nicolaus Lembi*, atque (ne Te longa nominum serie detineam) alii omnes doctri-

na & probitate clarissimi Viri, qui invitante Patruo Tuo humanissimo Tecum ejus mensae quotidie pene assidebant; & ex quibus serotinus ille dulcissimus, jam satis celebratus, *Convventus Clementinus* constitui solebat, Te salvere jubent. Interim, *Benedicte* ornatissime, Te Patriae, Literis, Amicisque Tui amantissimis serves; & quum per otium licet, Museum Tuum selectissima Antiquorum Numismatum, Urbicorum praesertim, copia instruere ne desinas, quod me etiam fecisse olim, non mediocri eruditionis fructu, ad animum a seriis studiis relaxandum, m^aminisse potes. Vale. Neap. e Muscolo meo Kal. Mart. C191CCCLXXV.

GESTORVM. ILDEPHONSI. CLEMENTIS. DE
 APOSTEQVI. VIRI. SAPIENTISSIMI. ET. IN
 LVSTRIS. QVIBVS. REIPVBLICAE. MVNERA
 AD. ALIORVM. EXEMPLVM. SANCTISSIME
 EXPLEVIT

POSTERIS. MONVMENTVM

I.

GESTA. HISPANICA. PRIMA.

NON. TOTVS. OBIIIT. VIR. INCOMPARABILIS. ILDE
 PHONSVS. CLEMENS. DE. APOSTEQVI. SED. DVM
 TERRAE. PARS. EIVS. HEIC. TUMULATVR. ET
 PARS. VIVACIOR. VTI. PAR. EST. CRÉDERE. SEM
 PITERNA. BEATITATE. PERFRVITVR. EXEMPLAR
 VIRTVTVM. EIVS. SPLENDIDISSIMVM. OCVLIS Q
 MNIVM. OBVERSATVR. ET. EIVS. GESTA. DOMI
 FORISQVE. CLARISSIMA. INGENTI. OMNIVM. LAVDE
 IMMORTALITATI. COMMENDANTVR

NATVS. VILLANOVAE. DE. XARA. IN. PROVINCIA
 MANCIAE. QVAE. POSITA. EST. IN. CELTIBERIA
 E. NOBILIBVS. DOMINIS. DE. CONTRFRAS. KAL. APRIL
 ANN. CIOCLXXXVIII. IN. MAXIMO. ILDEPHON
 SIANO. CONLEGIO. ACADEMIAE. CELEBERRIMAE
 COMPLVTENSIS. ARTIBVS. ELEGANTIORIBVS. SCIEN
 TIISQVE. VACAVIT. VNDE. SOLIDA. SAPIENTIA. COM
 PARATA. PRIMVM. CATHEDRAM. INSTITVTIONVM
 IVRIS. AN. CIOCCXXX. DEIN. DECRETORVM. AN
 CIOCCXXXIII. CONSENTIENTIBVS. VOTIS. OBTI
 NVIT. ATQVE. SINE. SVPERCILIO. ABSTRVSIORES
 LEGVM. NODOS. EXTRICAVIT. IVVENTVTIS. BONO
 HINC. A. TRIVMPHATORE. GENTIVM. BARBARVM
 PHILIPPO. V. HISPANIARVM. NOVIQVE. ORBIS. MO
 NARCHA. IN. CAESARAVGVSTANO. CAVSSARVM. AV
 DITORIO. EVIT. PRAETOR. AVLAE. CRIMINALI. PRAE
 LECTVS. AN. CIOCCXXXIII

QVO. IN. MVNERE. STATAS. CRIMINVM. POENAS. PO
 PVLORVM. INCVRENTIVM. TYRANNIDE. EXASTE
 RATAS. HVMANITATE. INCENII. TEMPERAVIT. HOC
 TIMORE. OPVS. EGREGIVM. CONCORDIAE. PASTO
 RALIS. IAM. ANTE. CONSCRIPTVM. SAPIENTVM. COM
 MODIS. EVVLGAVIT

IL

GESTA. ROMANA.

EO. MAGISTRATV. ALIISQVE REGNI. NEGOTIIS. TEM
 PORVM. IMPROBITATE. IMPEDITISSIMIS. FELICITER
 PERFVNCTIS. SAPIENTIA. IVSTITIA. PRVDENTIA
 ATQVE. IN. AGENDO. DEXTERITAS. PER. ILDEPHON
 SVM. INLVSTRIORES. FACTAE. EVMDem. PHILIPPVM
 REGEM. IMPVLERVNT. VT. PRO. REGNO. CASTEL
 LAE. AVDITOR. ROTAE. ROMANAE. PRINCIPI. CHRI
 STIANI. ORBIS. TRIBVNALI. IPSE. DARETVR. AN
 CIOCCXXXV

DVM. ILLVD. MVNVS. SPECTANTISSIMVM. INTEGER
 RIME. ET. NON. SINE. MIRA. PARTIVM. AGENTIVM
 ET. EXCIPIENTIVM. GRATIA. EXERCEBAT. ADEO
 VIRTVTEm. SVAM. APVD. BENEDICTVM. XIII. O
 MNIVM. RETRO. PONTIFICVM. FACILE. SAPIEN
 TISSIMVM. PROBAVIT. VT. PONTIFEX. IPSE. IN
 QVAESTIONIBVS. SANE. SALEBROSIORIBVS. DIRIMEN
 DIS. DISSIDIISQVE. IN. SVO. CONSISTORIO. MORE
 MAIORVM. COMPONENDIS. ILDEPHONSVM. IVDICEM
 SOCIVM. ADSCIVERIT

QVOD. CLARISSIMVM. MAGNI. PONTIFICIS. DE. ILDE
 PHONSO. IVDICIVM. FECIT. VT. FERDINANDVS. VI
 PHILIPPI. FILIVS. ET. SVCCESOR. ARTIVM. PACIS
 PROPAGATOR. INDVSTRIVS. POST. MORTEM. TRAIA
 NI. AQVAVIVAE. CARDINALIS. AMPLISSIMI. ANNO
 CIOCCCLVII. EVM. ADHVC. IN. ROMANA. CVRIA. AB
 LEGATVM. SVVM. IAM. ANTEA. DESIGNATVM. CREA
 VERIT. NEGOTIORVMQVE. PRINCIPUM. FRATRVM
 SVORVM. CAROLI. BORBONII. SICILIARVM. ET. HIERV
 SALEM. REGIS. ET. PHILIPPI. BORBONII. PARMEN
 SIVM. ET. PLACENTINORVM. DVCIS. IN. EADEM. AV
 LA. VOLVERIT. ESSE. ADMINISTRVM

III.

GESTÆ HISPANICÆ. SECVNDA.

AT. NE. TANTI. VIRI. VIRTVS. ROMÆ. SINE. PRAE
MIO. IAM. PROMERITO. STARET. NEVE. VIRI. MA
GNI. PRAESENTI. OPERA. DIVITIJS. CARERET. HI
SPANIA. IDEM. REX. FERDINANDVS. PRINCEPS. BE
NEFICENTISSIMUS. ILDEPHONSV. IN. SVPREMO
CASTELLANO. CONSISTORIO. CONSILIARIV. RENVN
CIATVM. IN. PATRIAM. REVOCAVIT. ANNO. CI^o I^o CCL
TVNC. AD. HISPANORVM. INGENIA. IN. QVOVIS. DI
SCIPLINAE. GENERE. FELICISSIMA. IN. NOBILIORIBVS
ARTIBVS. EXCOLENDIS. ACRIVS. EXCITANDA. REX
PATRIAE. PATER. ILDEPHONSI. OPE. POTISSIMVM
VSVS. REGALEM. ACADEMIAM. PICTVRAE. SCVLPTV
RAE. ARCHITECTONICES. IN. REGIJS. AEDIBVS. IN
STITVIT. EIDEMQVE. ACADEMIAE. EVMDEM. ET
IVDICEM. OPERVM. ACERRIMVM. ET. IVVENVM
SOLLERTIVM. PATREM. BENEVOLUM. LOCO. PROTE
CTORIS. DEDIT

PRAETEREA. IVDICEM. ADSESSOREM. DIXIT. ILDE
PHONSV. CVRIAE. MAIORIS. REGII. CAPELLANI. EX
QVO. IPSE. IMPIGER. OPVS. CEDRO. DIGNUM. ELV
CVBRARE. OCCOEPIT. DE. PRIMIGENIO. IVRE. PONTI
FICALI. PRAEFECTO. ORATORIIS. SACRORVM. REGA
LIVM. PRAETORIORVM. PECVLIARI. EX. CAVSSA
ADSERENDO. VTI. EPISCOPO. CIVITATIS. CVM. RE
GE. BELLI. PACISQVE. TEMPORIBVS. PRO. PVBLICO
BONO. HVC. ILLVC. OBERRANTIS. QVOD. OPVS. VTI
NAM. IN. DOCTORVM. MANVS. TANDEM. VENIRET

III.

GESTA. NEAPOLITANA

MOX. VT. OPPORTVNIVS. ILDEPHONSI. CONSILIA. PRO
 DESSENT. PATRIAE. PROVIDENTISSIMVS. REX. FER
 DINANDVS. EVM. VNVM. EX. HISPANIS. OMNIBVS
 SELEGIT. AN. C1515CCCLIII. QVI. LEGATI. MVNERE
 APVD. FRATREM. SVVM. CAROLVM. BORBONIVM. SE
 CILIARVM. REGEM. ATQVE. HISPANIAE. AMPLISSI
 MAE. SVCCESOREM. LEGITIMVMVMQVE. HEREDEM
 FVNGERETVR

HINC. VT. ILLI. LONGE. AGENTI. NOVI. BENEFICII
 TESTIMONIO. GRATIFICARETUR. CAMERISTAM. RE
 GNI. CASTELLAE. CREAVIT. AN. C1515CCCLVI.
 INTEREA. E. VIVIS. SVBLATO. PONTIFICI. AETERNE
 NOMINIS. BENEDICTO. XIII. ROMAM. LEGATVS
 EST. MISSVS. ILDEPHONSVS. VTI. PONTIFICIIS. CO
 MITIIS. PRO. REGE. SVO. PRAESTO. ESSET. AN
 C1515CCCLVIII

VIX. AVTEM. FERDINANDVS. REX. MORIENS. FRATRI
 CAROLO. HISPANI. IMPERII. LAMPADA. TRADIDIT
 ATQVE. HIC. AMPLIORI. GVBERNACVLO. MANVM
 ADMOTVRVS. INTER. POPVLORVM. LACRYMAS. SICI
 LIENSIVM. REGNORVM. LAMPADA. FERDINANDO. FI
 LIO. MVTVO. RECVRVS. RESIGNAVIT. QVVM. IPSE
 MET. CAROLVS III. ANTEQVAM. IN. HISPANIAM. PER
 GERET. SPEM. GENTIVM. DIVERSARVM. FACTIS. NON
 AEQVATVRVS. TANTVM. SED. LONGE. EXCESSVRVS
 ILDEPHONSVM. IAM. SATIS. FIDE. PROBATVM. SIBI
 A. SANCTIORIBVS. REGNI. CONSILIIS. ESSE. VOLVIT.
 ATQVE. APVD. IMPVBEREM. FILIVM. FERDINANDVM
 IIII. REGEM. EODEM. LEGATIONIS. MVNERE. FVM
 GENTEM. RELIQVIT. AN. C1515CCCLVIII

QVARE. IAM. MAIOR. FACTVS. IPSEMET. REX. FERDI
 NANDVS. GLORIA. ITALICI. NOMINIS. PRIMA. QVVM
 AN. C1515CCCLXVIII. LECTISSIMAM. SPONSAM. MA
 RIAM. CAROLINAM. LOTARINGAM. AVSTRIACAM. EX
 CEPIT. CVM. EA. CVMQVE. LEOPOLDO. LEVIRO. ET
 MARIA. ALOISIA. BORBONIA. SORORE. MAGNI. ETRV
 RIAE. DVCI. ILDEPHONSI. ABLEGATI. PATRIS
 SVI. DOMVM. INGREDI. EST. DIGNATVS. ET. IN. EA
 SPECTACVLIS. FRVI. SVpra. FIDEM. APPARATISSIMIS

V.

GESTA. HISPANICA. TERTIA.

POST. SICVLAM. DIUTVRNAM. ANNORVM. XVIII. LEGATIONEM. TANDEM. AN. CIOCCCLXXI. A. REGE CAROLO. PACIS. BELLIQUE. ARTIBVS. CLARISSIMO IN. HISPANIAM. REVOCATVS. EST. ILDEPHONSVS ATQVE SVPREMO. CRVCIATAE. TRIBVNALI. PRAESES. INTEGERRIMVS. EST. DATVS

HINC. POSTRID. KAL. APRIL. NEAPOLI. NON. SINE BONORVM. LVCTV. DISCESSIT. ET. LONGO. ITINERE. IAM. QVARTVM. PERAGRATA. ITALIA. GALLIAQVE. MERIDIONALI. LAETA. REDVCEM. ALUMNUM SVVM. GLORIA. ONVSTVM. EXCEPIT. HISPANIA

POSTHAEC. NULLIS. NON. HONORIBVS. EVM. EST. PROSEQVTVS. CAROLVS. REX. VERE. MAGNVS. NAM. A REGIIS. PRAETORIIS. VBI. STATIS. ANNI. TEMPORIBVS. REX. MORABATVR. ILDEPHONSV. ABESSE. NON EST. PASSVS

INDE. VOLVIT. VTI. DENV. ACADEMIAE. EXCELENTIVM. ARTIVM. CELERIBVS. GRADIBVS. IAM ADOLESCENTI. LOCO. PROTECTORIS. ESSET. QVOD LUBENTISSIME. MAGNAQVE. CVM. DILIGENTIA. PERFECIT. IMMO. ORATIONE. HABITA. HISPANIAM. IVVENTVTI. AD. INCREMENTVM. ILLARVM. ARTIVM. VEHEMENTISSIME. EST. COHORTATVS

INSUPER. AN. CIOCCCLXXII. AB. EODEM. REGE. IN DVLGENTISSIMO. FVIT. ILDEPHONSVS. MAGNA. CRUCE. EQVESTRIS. ORDINIS. AB. ILLO. REGENS. INSTITVTI. ORNATVS. ANNOQVE. SEQVENTI. EIVSDEM. INCLITI. ORDINIS. PRAESES. RENVNCIATVS

IN. TOT. HONORVM. LABORVMQVE. CVRSV. REGI FIDISSIMVM. ADMINISTRVM. PATRIAE. CIVEM. ANTIQVI. MORIS. LITTERIS. MOECENATEM. OMNIBVS VIRTVTVM. EXEMPLAR. VIVENS. ET. SPIRANS. MORS IMPROBA. ERIPVIT. IIII. IDVS. FEBR. CIOCCCLXXIII AET. AN. LXXV. MENS. X. D. XXV

VI.

GESTORVM. EXODIVM.

TALIS. AC. FANTVS. VIR. ILDEPHONSVS. CLEMENS
 DE. AROSTEGVI. HVIC. SAECVLO. VERE. NECESSA
 RIVS. QVEM. NATVRA. AD. PIETATIS. SAPIENTIAE.
 COMITATIS. ET. AD. OMNIVM. VIRTVTVM. EFFIGIEM
 FINDERAT. QVEMQVE. INGENITIBVS. EDITIS. OPE
 RIBVS. CONSENSIO. REGVM. ET. POPVLORVM. PRV
 DENTEM. FIDVM. PACISQVE. SEQUESTREM. COGNO
 MINAVIT. QVVM. PINGVIB. SACERDOTIIS. IN. CATHE
 DRALIBVS. CONCHENSI. GIENNENSI. PLACENTINA
 REMVNERATVS. REIPVBLICAE. CAVSSA. AB. EIS. SEM
 PER. ABFERIT. NVMQVAM. TAMEN. ILLORVM. RE
 DITVS. FECIT. SVOS. NEQVE. IIS. OPERA. ETIAM. SA
 CRA. SVO. NOMINE. INSCRIPTA. EXTRVI. PERMISIT
 SED. PAVPERIBVS. INDIGENIS. DISTRIBVI. CONSTAN
 TISSIME. VOLVIT

IMMO. MORIENS. E. SVIS. RATIONIBVS. IN. PATRIA
 CATHEDRAS. DISCIPLINARVM. RELIGIONI. REIQVE
 PVBLICAE. VTILIORVM. REGIA. AVCTORITATE. IN
 STITVIT. QVATVOR. IVVENES. BINOS. E. FAMILIA
 SVA. BINOSQVE. EX. HONESTIORIBVS. FAMILIIS. AD
 PVBLICA. MVNERA. EXERCENDA. ERVDIENDOS. MAN
 DAVIT. ALIAQVE. INNVMERA. FACIVNDA. IVSSIT. QVAE
 CONSILIVM. VIRI. PROVIDENTISSIMI. PRO. REIPV
 BLICAE. BONO. EXCOGITARE. VNQVAM. POTERAT
 AD. HAEC. DVM VIXIT. NVLLVM. MAIVS. VITAE. OBLE
 CTAMENTVM. SENSIT. QVAM. STVDIIS. DIVQVE. NO
 CTVQVE. VACARE. ET. CVM. DOCTIS. AMICIS. SAPIEN
 TES. SERMONES. ETIAM. IN. MENSA. MISCERE

HINC. BIBLIOTHECAM. SVAM. LECTISSIMAM. ET. VO
 LVMINIBVS. PRAEDIVITEM. VIVENS. OMNIBVS. PRAE
 STO. ESSE. MORIENS. PERPETVO. OMNIBVS. PATE
 RE. VOLVIT. ATQVE. REDITVS. AD. PERSOLVENDA
 BIBLIOTHECARIJ. MINORVMQVE. MINISTRORVM. SA
 LARIA. ET. AD. LIBRORVM. ACCESSIONES. FACIVN
 DAS. ATTRIBVIT

HVIVS. VIRI. IMMORTALIS. ET. DE. SE. DEQVE. ITA
 LIA. BENEMERENTISSIMI. GESTA. ALEXANDER. MA
 RIA. KALEPHATVS. S. PRIM. ECCL. BARIENS. CANON
 ET. REG. THEOL. DOGM. MAG. QVOD. VNVM. POTVIT
 MERITO. DOLENS. HISCE. SEX. TABVLIS. INSCRI
 PSIT. ATQVE. AETERNITATI. COMMENDAVIT. IIII
 KAL. FEBR. CI^oCCCLXXV

**VIRI EXCELLENTISSIMI
ILDEPHONSI CLEMENTIS DE AROSTEGUI
EQUESTRIS HISPANI ORDINIS GAR. III. CATH. REG.
MAGNA CRUCE DONATI
EJUSQUE A SANCTIORIBUS CONSILIIS
TRIBUNALIS CRUCIATAE SUPREMI .PRAESIDIS &c.&c.
ATQ. OLIM EJUSDEM CAROLI III.
APUD FERDINANDUM IV. NEAP. ET SIC. REGEM
ORATORIS INCOMPARABILIS
APOTHEOSIS.**

LEONARDI CORTESII.

H Eic mecum vice functus es parentis,
 CLEMENS, quem colui velut parentem:
 Et quamquam Hesperias abisti in oras,
 Adhuc te vice functus es parentis,
 Adhuc te colui velut parentem.
 Nunc quoniam funere meritus hinc abisti
 Illuc unde nefas pedem referre,
 Qui ritu modo cultus es parentis,
 Eris Numinis instar excolendus,
 Jurandasque iurum inclytam, piisque
 Per nomen statuam decenter aras,
 Et tibi mea vota nuncupabo.
 Quem Caelo prius aestimem locandum,
 Atque Numinis instar excolendum?
 Cui prius mea vota nuncupabo?
 Cui prius Starnam decenter aras?
 Salve Numinis instar o colende,
 Qui in me tot beneficia contulisti,
 Instar Numinis excolende CLEMENS,
 Salve, cui mea vota nuncupabo,
 Salve, sancte Senex recepte Caelo,
 Digne & ejus honoribus poriri;
 Qui virtutibus omnibus litasti

Vivens, cui pietas, scdm. honorque
 Cordi adhaesi, & intimis medullis.
 Caelo sancte Senex recepte salve.
 Non te videre Principum favore,
 Non te divitiis superbiens,
 Turba livida quivis aulicorum;
 Sed comem, facilem, probi tenacem,
 Alumnis Sapientiae, bonisque
 Temet, atque tua omnia exhibentem
 Suspexit, populo stupente, & Urbe.
 A me Numinis instar, o colende,
 Caelo sancte Senex recepte, salve.
 Ultro in te meriti fuere honores
 Collati, haud precibus, licentiamque
 Honorum comitem, satellitemque
 In temet rigidus coarctasti.
 CLAMANS Numinis instar excolende,
 Caelo sancte senex recepte, salve.
 Tu solus prope sustinere vitus
 Sancte munera publica hac in Urbe,
 Magni Principis optimus legatus;
 Docens innocuo timore vitae,
 Nullum legibus eximi decere
 Civem, nec scelere dari patronum;
 Docens munera publica, aq. honores
 Cultui sociare litterarum.
 Salve Numinis instar excolende,
 Salve, cui statuas docenter aras.
 Antepe iudicium quidem videtur,
 Per te debita plura sint severis
 Musis, an tibi plura sint per illas.
 Eheu! quae, quibus anteferre possum
 CLAMANS, Numinis instar excolende
 Virtutum prohibet domesticarum
 Testem plura loqui, tui pudoris
 Recordatio, lacrymaeque obortae,
 Singulorumque vetant loqui amplius me,
 In quem tot benefacta contulisti.
 Hinc, o Numinis instar excolende,
 Qui mecum vice functus es parentis,
 Quam sit jam tua mens recepta Caelo,
 Adsis propitius, bonus, benignus,
 Atque adhuc animam geras parentis,

Quam

Quum tibi mea vota nuncupabo,
 Jurandasque tuum inclytum, piumpque
 Per nomen statuam decenter aras.
 Tibi quum mea nuncupabo vota,
 Qui virtutibus omnibus litasti,
 Tibi quum statuam decenter aras,
 Adsis propitius, recepte Caelo
 CLEMENS, Numinis instar excolende.

EPIGRAMMATA

SUB ICONIBUS EJUSDEM VIRI EXCELLEN-
TISSIMI ADSRIPTA.

I.

Incessit Regum Sapientis more per aulas,
 Multa loqui doctus, plura fovere sinu.

II.

Quos peperit virtus, virtuti addixit honores,
 Quin aucta est virtus, quo magis auctus honor.

DE JULII LAURENTII SELVAGII
NEAPOLITANI SACERDOTIS
VIRIQUE DOCTISSIMI

VITA ET SCRIPTIS

COMMENTARIUS.

I. Uae duae res potissimum ex sapientum Virorum Historia maximam solent Litterariae Reipublicae afferre utilitatem, nomina nempe praeclara, resque gestas addiscere eorum, per quos disciplinae omnes feliciter exortae inter homines, atque ad altiore in dies perfectionis gradum adductae sunt; nec non exquirere disciplinarum earumdem primordia & progressus, ut ita posterorum animi ad similia, & majora tentanda incensi, ac pro communi bono quibusdam quasi calcari- bus instigati excitentur: Hae duae res quoque me impulerunt (1), ut JULII LAURENTII SELVAGII viri cla-
b rif-

(1) *Angelus Fabronius*, Equetris Ordinis S. Stephani Prior, Pisanaeque studiorum Universitati Praefectus, vir eruditissimus, mihiq; amicissimus, in Praefatione Primae Decadis *Vitarum Italorum doctrina Excellentium &c.* scribit: „ Quod Vitas perscribam Italorum doctrina excellentium, qui saeculo XVIII. floruerunt, res profecto digna videbitur consideranti multum id conducere „ ad amplificandam Italiae gloriam, & ad excitandam „ praeclare exemplis posteritatem, ne ab eximia contem- „ stataque patrum, majorumque laude degeneret. „ Hoc idem

rissimi, atque pientissimi Sacerdotis, praesertim INSTITUTIONUM ANTIQUITATUM CHRISTIANARUM inter Catholicos Auctoris Primi, *commentarium* de vita, scriptisque ejus posteritati traderem.

II. Neapoli, felicissima illustrium ingeniorum altrice, ex *Philippo Selvagio*, & *Agatha Majella*, Parentibus honestissimis, hora XIII. matutina III. Id. Augusti, die celeberrimo Romani (2) Archidiaconi S. Laurentii Martyrio consecrato, Anno MDCCXXVIII. inter filios

idem propositum mihi in causa fuit, cur ego hujusce Amici in primis carissimi gesta posterorum memoriae traderem. At non *Vitam*, non *Elogium*, sed *Commentarium* me scripturum promisi; ut ita quisque intelligat, me materiam impolitam adhuc & quandoque etiam minutam collegisse, unde *Vitam Selvagii* scribere, suisque decadibus inferere possit *Fabronius* noster. Aliud est parare ad Coenam obsonia, aliud Coenam dare.

(2) Non eo Romanum dico S. *Levitam* & *Martyrem Laurentium*, quia eum *Romae natum* pro certo credam; sed tantummodo *Romanus* a me vocatur *Archidiaconus*. Sat mihi notum, quanta vi ingenii ex *Sacramentario Veronensi* a se primum detecto, & *Leononiano* appellato, S. Laurentium Romanis civibus addixerit Cl. *Josephus Blanchinius* Congr. Oratorii Rom. Presbyter; quantaque doctrina, animique moderatione eundem Martyrem Hispaniae reddere curaverit solidae eruditionis Promus Condus *Franciscus Perezius Bayerius*, S. Primat. Eccl. Tolet. Canonicus, Incl. Hispani Ordinis Carolini Eques pensione donatus, atque Praeceptor Regionum Infantium celeberrimus, praesertim edita a *Serenissimo Infante GABRIELE BORBONIO*. C. *Crispi Sallustii* Romanae Historiae Principis egregia Castellana versione. Nolo ego inter *Blanchinium*, & *Bayerum* Judex sedere, quum hic in *Historica Dissertatione de Damaso & Laurentio Hispaniae Assertis & vindicatis*, Part. II. Cap. II. modeste scribat: „Unum si assequar, nempe ut iis, „ quae mox adducenda sunt, ratiociniis & responsio- „ nibus ad *Blanchini*, atque *Adversariorum* objecta, „ sa-

Alios primus ortum habuit JULIUS LAURENTIUS, atque in Paraeciali Templo *S. Mariae in Kosmedin*, sive ad Portam Novam, sacro fuit lavacro initiatus. Hinc sane factum, ut quoad vixit, peculiari quadam caritate erga hoc Templum fuerit animatus, in quo primum Christianae militiae nomen dedit, primos fideles majores nostros sancte imitatus (3), qui sacram illam Aedem, in qua ex Dei beneficio aqua & Spiritu Sancto regenerabantur, Matris dilectissimae, semperque colendae loco habebant.

III. Corpus a nativitate nactus apta partium compositione perfectissimum, pubertati proximus repente nonnihil deformatum sensit. Undecimo enim vix aetatis anno, nocte quadam intempesta CICICCCXXXVIII. dum placidus obdormire videbatur, e cubili dolentissimus profliciens, per proxima cursitans cubicula, seseque distorquens, ita clamoribus & ejulatibus domum implet, ut lacrymas cuique ciceret. Implenti questibus domum Parentes omnesque familiares accurrunt, nec sciscitantes causam noscere questuum possunt. Quid praeternaturale fortasse suspicantibus ad orationes, piunique morem sacras Divorum Reliquias infirmo corpori applicandi ventum est. Dicitur tunc magis vehementiusque indoluisse. Verum posthaec sedatis doloribus serenus dormitum rediit. Cum tamen mane e lecto surgeret, dexter humerus gibbosus, sinistroque elevatior,

b 2

nec

„ sapientum animos in Hispanorum sententiam propen-
 „ siores efficiam, quamvis calculum decretorium non
 „ adjiciant: satis amplam mihi mercedem obtigisse rear
 „ pro suscepti laboris modulo.”

(3) Habemus doctissimi P. D. C. Chardon Benedi-
 ctini dissertationem de *Baptisteriis*, quam ex ejusdem
Historia Sacramentorum sejunxit, Latinam reddidit, ad-
 norationibus illustravit, ac alteri volumini *Disciplinae*
Populi Dei Claudii Fleury secundo loco inseruit *Franci-*
scus Antonius Zaccaria. In ea Cl. Auctor a Num. XIII.
 ad XX. usque pietatem honorisque signa prosequitur,
 quibus veteres Christiani Majores nostri Baptismales Sa-
 cras Aedes colebant.

nec non sinistrum latus prae dextero suffossum magis, & quasi excavatum apparuere. Quae quidem corporis deformitas, & inaequalitas membrorum conspicua, compresso pectore respirationis meatus reddidere implicatos, nec ad expirandum respirandumque faciles; quod sane incommodum adeo interdum intendebatur, ut dissimulari non posset.

III. Eo igitur ignoto morbi genere omnis corporea compago, florente adhuc pubertate, languida est effecta, atque vehementissimo illo humorum extuberantium veneno adolescens corpus quasi gelu compressum est, & exustum. Quare post haec corpore est usus exili, parum firmo, ac aegritudinibus obnoxio, ut prudentissimo cuique videretur nulla pene in disciplina *Julius* admodum profecturus, immo paucis vix annis victurus. Nihilominus, ut solent matres ardentiore prosequi caritate gnatos, qui a natura neglecti quodammodo apparent (4), & circa illos majorem adhibere diligentiam, quibus imbecillis contigit valetudo, *Aghata* ejus mater, in omnibus provida materfamilias, id prae ceteris curavit, ut hunc filium suum apta ciborum potusque qualitate simul & frugalitate aleret, atque ab omni aëris inclementia tueretur. Inde profecto factum, ut paulatim firmatis aliqua ex parte viribus, corpus non mediocriter convaluerit. Accedit his, quod *Julius* ipse grandior factus, dubiae conditionis corporis sui non ignarus, maternisque assuetus alimentis, non sine animi virtute satis laudabili, pluribus saepe, nonnullis semper abstinerit, ad quae naturali appetitu plerique omnes duci solent; idque ut e languoribus stomachi, atque imminentibus morbis eximia temperantia incolumis evaderet. Atque notatu quidem dignum est, quod praeter aegritudinem decimo a nati-

(4) In primis videsis aureos Libros *Ethicorum Aristotelis ad Nicomachum* &c., ubi causas enumerat, & demonstrat materni hujusce amoris; curaeque diligentioris erga filios vel corpore deformes, vel imbecilles mente. *Horatius noster* de amore paterno idem elegantissime canit a v. 43. Satyr. III. Lib. II.

nativitate mense, ac tumultuosam, ut diximus, dolorum impressionem undecimo aetatis anno toleratam, adulto jam corpore tamdiu vixerit, quamdiu vix quisquam ex illo pubertatis casu fuisset ominatus: immo tam bene plurimum valuerit, ut non morborum violentia, non studendi assiduitate numquam intermissa, sed inopino rhedae casu, & inde consequenti humorum perturbatione mortali, tandem obierit. Tantum materna valet providentia; tantumque recte a pueris assuescere opportunum est, & salutare.

V. Ab infantia litteris a *Philippo* Patre addictus, numquam ab illis divelli passus est. Scholam frequentans a Sacerdote *Alexio Gisolfo* Terrae *Montauri*, Ludimagistro sui temporis non obscuro, Latini sermonis praecepta est probe edoctus. Hinc Humaniores Literas, Rhetoricam, & Poeticam a Sacerdote *Josepho Guidone* Neapolitano, harum deliciarum gnarissimo, didicit. Dum in his esset Anno *CIJJCXXXIII.*, aetatisque suae circiter XVI. Clericali militiae nomen dare firmus in animo decrevit. Quare non sine prudentissimi Sacerdotis consilio, cui ejus liquido patebat mens, atque Superiorum licentia, veste Clericali indutus triennale posuit tirocinium. Erat tunc temporis Neapolitanae Ecclesiae Archiepiscopus *Joseph Spinellus*, Cardinalis pietate, doctrina, & Ecclesiasticae disciplinae observantia incomparabilis, cui Clerus, ipsaque Neapolitana Ecclesia, ut *Cl. Mazochius* scripsit (5), semper debebunt plurimum. Hic prae ceteris optime ordinatis illud (6), mandavit

b 3

ut

(5) In Epistola (sive potius elegantissima Oratione Panegyrica) qua aeternae celebritatis vir *Mazochius* Commentarium suum in *Vetus Marmoreum Sanctae Neapolitanae Ecclesiae Kalendarium* Cardinali Amplissimo *Josepho Spinello* dicavit An. *CIJJCXXXIII.* ejus gesta mire laudat, & exornat. Ut fecit quoque Part. III. Anteloqui ad *Dissertationem Historicam de Cathedrali Neapol. semper unica*; alibique passim.

(6) *Joseph Spinellus* Card. Archiep. Neap. in decreto edito die XXIII. Octobr. *CIJJCXXXV.* ait:,,

ut secundum antiqua Ecclesiarum instituta (7), atque Pontificum (8), & Conciliorum decreta (9), ad sacros Mi-

ait: „ Cum primum . . . Pastoralem Curam Metropoli-
 „ tanae hujus Ecclesiae suscepimus, illud in primis cor-
 „ di fuit . . . ut juvenus Deo sacra secundum primaevam
 „ Ecclesiae disciplinam, non modo honestis moribus,
 „ verum etiam optimis literarum studiis informaretur.
 „ Verum id quo promptius, ac facilius eveniret, Scho-
 „ lae nobis instituendae eo nomine in Nostro Archiepi-
 „ scopali Palatio videbantur . . . Cum autem consilium
 „ hoc nostrum exsequi ab initio omni ex parte non po-
 „ tuissemus, coepimus sex ante annos duas tantum Ca-
 „ thedras constituere, alteram matutinam Theologiae
 „ Scholastico-Dogmaticae, vespertinam alteram Theolo-
 „ giae Moralis &c. „

(7) Vide sis *Josephum Binghamum de Origin. Eccl.* Lib. VIII. Cap. VII. §. XII. sed potissimum eruditissimum virum *Dominicum Aulissum* nostrum in egregio *Opere de Scholis Sacris* Lib. II. ubi luculenter hac de re agit.

(8) Inter ceteros *Leo III. Pont. Max.* in Synodo Romana *IOCCCLIII.* ita decrevit: *Magistri, & doctores in singulis locis constituentur, qui liberales Artes assidue doceant; & si tales non inveniuntur, tamen divinae scripturae Magistri, & Institutores divini officii nullatenus desint.* Et *Benedictus XIII. P. M.* In Epist. in forma Brevis data Archiep. Neap. Card. *Spinello* die XIII. Jan. *CIOCCXXXVI.* scribit: *Effet ordandum, ut Venerabiles Fratres Artistites . . . omnes Civitatis, & dioecesis Clericos quotidie ad Episcopi Aedes, secundum vetustam Ecclesiasticae disciplinae rationem convenientes, ibidem optimarum facultatum, doctrinarumque studiis sub suis oculis ab insignioribus Magistris imbuendos curarent.*

(9) Omissis aliis, Concilii Cpolitani Can. III. statutum est: *Si quis ex Presbyteris voluerit nepotem suum, aut alium consanguineum ad scholas mittere in Ecclesiis Sanctorum, aut in Coenobiis, quae nobis ad regendum commissa sunt, licentiam id faciendi concedimus.* Et Can. V. *Presbyteri*

per

Ministros eadem methodo, iisdem disciplinis, & doctrinarum sententiis, ut par est, imbuendos in Archiepiscopali Palatio sub Praefulis, Primorumque Cleri oculis publicae scholae omnibus Ecclesiastico ministerio mancipatis tum qui in Seminario, tum qui in paternis laribus educarentur, praesto essent; atque in iis selectissimi Antecessores, ullo sine juvenum dispendio, sed annuo eis salario statuto ex fructibus Archiepiscopalis census assidue docerent (10). Hoc sane providentissimum Cardinalis

b 4

Spi-

per villas, & vicos Scholas habeant. Et si quis fidelium suos parvulos ad discendas literas eis commendare vult, eos non renuntiant suscipere. Nihil autem ab eis pretii exigant, nec aliquid ab eis accipiant, excepto, quod eis parentes eorum caritatis studio sua voluntate obtulerint.

(10) In citata Epistola An. CIOCCXXXIII. ad Card. Spinellum ita scribit Mazochius noster: „In tuis Aedibus doctrinarum omnium ludum universio Clero aperuisti, selectissimis Professoribus tuo aere adscitis, quibus tuo sub aspectu sacra juvenus ad omnem eruditionem informanda traditur... „Ad Aedes tuas, ut ante dicebam, omnis quotidie Clerus gregatim confluit. Ibi per suas classes scholasque dispositi tuis sub oculis a doctoribus strenuissimis ad optimas artes erudiuntur; ut qui in domo Dei educantur, non minorem jam habituri sint ab initio doctrinae, quam caritatis consensionem... Et in *Vindictis Rpetitis Actor. Bononien. S. Jan. pag. 142. Adnot.* (16) ait idem Mazochius: „Nihil salutaris ab Eminentissimo Cardinali Spinello olim Archiepiscopo Neap. fieri potuit, quam uti Clerum universum, antea per obvias quasque scholas dispersum (ex quo si nihil aliud damni, at dissimilitudo doctrinae in clericis exsistebat) in Gymnasium unum in Archiepiscopio fundatum cogeret, idque instructum selectissimis scientiarum omnium professoribus: in quo maxima cum aemulatione optimi juvenes in spem Ecclesiae subolescerent. Ac ne tunc quidem aliud Eminentiss. successori Cardinali *Versalis* magis cordi est, quam ut adolescentibus spon-

„ te

Spinelli institutum, non solum honorum omnium plausu, sed in primis *Benedicti XIII.* Pontif. Max. pietate, & sapientia celeberrimi elogio fuit confirmatum, qui hac de re postmodum (11) Authenticas literas ad eum misit. Hasce itaque scholas, statim ac primum patuere, frequentavit *Julius*, ibique Philosophicis in studiis est non mediocriter versatus sub disciplina *Felicitis Rossi*, Sacerdotis admodum eruditi. Audivit deinde Theologiam egregie per dogmata explanatam a doctissimo viro *Iosepho Simiello*, modo Neapolitanae Ecclesiae Canonico Theologo, atque in Publico Athenaeo Conciliorum Antecessore. In ediscendo Civili Canonicoque Jure usus est viro editis optimae frugis operibus clarissimo, *Carolo Blasco* Rossanensi Patricio. His sane disciplinis diligentissime vacavit ad An. usque *CLJLCCCLII.*, quo a legitima aetate quum pauci adhuc abessent mentes, VI Idus Junii privilegio Pontificis Sacerdotio fuit initiatus.

VI. Antequam ad ulteriora progrediamur, ut manifestum appareat quanto ardore, & fructu in studiis suae praeceptoribus profecerit *Selvagius*, praestet hoc loco de narrare non admodum vulgaria. Primum est, quod cum adhuc Clericus in Archiepiscopali Lyceo Theologiae operam daret, unus omnium aequalium maxime floruit ing-

„ te sua incitatissimis addat quotidiana calcaria. Itaque
 „ (ut taceam de progressibus cleri mirificis) non nisi
 „ os unum & lingua una Ecclesiae totius Neap. fata
 „ est. O fortunatos nimium, sua si bona norint, Fe-
 „ giae Metropolis hujus Clericos, tantis doctrinae &
 „ innocentiae praesidiis ante fultos, quam ad populos
 „ regendos missi profiliant. „

(11) Quamvis aliquot ante annis Publicae Archiepiscopales scholae sensim patuerint, quasi magni molirinis experimento facto; attamen ut perpetuum staret opus, *VIII. Kal. Novem. CLJLCCXXXV. decretum* edidit Cardinalis *Spinellus*: quod sane decretum binis literis suis, in forma *Brevis*, ut vulgo ajunt, sub eadem Nota Chronica *Postrid. Id. Jan. CLJLCCXXXVI.* & laudavit, & confirmavit idem summus Pontifex.

ingenii, & doctrinae laude. Quare factum est, ut, adveniente in scholam quadam die (an. *CLXII*) Card. *Spinello* cum celeberrimo *Josepho Assemano*, aliisque doctissimis viris exteris, quos *Spinellus* ducebat ad visendam Academiam a se recens fundatam, *Selvagius* in primis electus sit, qui de quaestionibus Theologicis coram differeret; specimenque exhiberet progressus, quem in ejusmodi facultate juvenus Ecclesiastica faciebat sub disciplina *Simiolii*. Alterum est, quod secundo, vel tertio cursus Theologici anno, novam, ut ita dicam, Theologicam Coloniam ipse deduxerit in aedes *S. Georgii* Piorum Operat. Quum enim optimus quisque condiscipulus amicissimus esset *Selvagio*, ejusmodi ipse hortatus est, ut in praedictum locum semel per hebdomadam convenirent post meridiem ad disputandum de quaestionibus Theologicis. Annuentibus methodum praescripsit, qua exercitationes concertationesque rite instituerentur: patronumque dedit *D. Augustinum*; cuius laudes quotannis festa illius die a Sociis celebrari voluit prosa, & versu. Huic porro Clericali Academiae, quae plus uno permansit anno, initio praefuit *Nicolaus Trutta* Presbyter Neap. doctissimus; deinde alii.

VII. Quamvis Presbyter jam factus *Julius*, & disciplinarum curriculo feliciter emenso e schola discesserit, domi tamen se continens peracta studia retractare, augere, expolire coepit. Assiduus in legendo, scribendoque erat; in adeundis vero, atque interrogandis doctioribus ardeo sollicitus, ut plane appareret eum eruditionem non diligere, sed prorsus ardere. Ad orientalium linguarum studia, quarum elementa jam pridem didicerat, rursus se contulit; simulque Geographiae, Chronologiae, Historiae tum Sacrae & Ecclesiasticae, tum Civili, nec non Antiquitatibus, in primis Christianae Religionis penitus perlustrandis & addiscendis apta methodo, & nunquam intermissa opera solitarius vacavit. Probe noverat, licet juvenis, quam sit necessarium, & quantum emolumenti afferat scientias artesque profitentibus non sero Regionum Urbiumque situs pernoscere, temporum successiones in numero habere, Gentium facta exquirere, Regnorum ortus, incrementa, & casus perpende-

dere, Ecclesiae Christi aëta, vicissitudines, Conciliorum, Patrum, Pontificum, & Haereticorum scripta & gesta explorare, ipsasque Christianas Antiquitates viro Ecclesiastico pernecessarias addiscere; quibus sine adjumentis quam manca sit, & imperfecta Philosophia, tum Jurisprudencia, ipsaque cum primis Theologia, nemo sanus non fatetur. Horis praeterea subcisivis fontes adivit Latinorum Graecorumque Scriptorum quantum potuit; ne ignota ipsi esset veterum Sapientia, & per quos veluti gradus humanarum divinarumque rerum scientia ad perfectionem lucemque evidentiae, si potis est, tendere non sine hominum vigiliis & sudore sit conata. At, quod caput est, nulla prope dies praeteriit, qua partem aliquam Veteris Novique Testamenti non legerit attente, & ope alicujus Commentarii, praecipue *Calmesi*, non sit interpretatus. Ad hoc sane studium capeffendum eruditione sua Clarissimus *Mazochius* noster eum quodammodo incitavit primum, & deinde. manuduxit. Nam quum saepe in Neapolitano Athenaeo virum summum Sacras Scripturas edocentem, atque novas vias aperientem, aptaque ministrantem subsidia ad Biblia intelligenda audivisset, Scripturarum amore, ac utilitate vehementissime est incensus: quae res quantum lucis & fundamenti Ecclesiasticis *Julii* studiis attulerit, scripta ejus abunde testantur.

VIII. Post quatuordecim annos, quibus in sua Bibliotheca (quam pro necessitate, vel opportunitate sensim optimis libris diligenter augebat) in studia sua incumbens quodammodo delituerat *Julius*; en causa, quae illum An. CI^oIO^oCCLVI. e domesticis latebris in apicum propulit, & ad peracti studii publica experimenta tradenda, atque ad non adhuc a se calcata literarum stadia percurrenda excitavit. Ut recte, quae sequuntur, intelligantur, rem altius repetamus oportet. Cardinalis *Spinellus Benedicti XIII.* memoriae quidem sempiternae, pleno gradu vestigia premens, quemadmodum hic Romae, in Christiani Orbis Arce, nomine *Ecclesiasticae Academiae* Societatem Virorum Sapientum statas Exercitationes Historicas, Biblicas, Theologicas, vel Liturgicas ipso audiente habentium non sine maximo Ec-

cle

clēsiae Univerſae commodo inſtituerat ; ita ille Neapoli An. CICIJCCXXXI. in diviti & ſelectiſſima Preſbyterorum S. Philippi Nerii Bibliotheca Eccleſiaſticam aperuit Academiam, in qua viri utique praeclari *Alexius Symmachus Mizochius*, totius Europae litterariae miraculum (12), cujus deſiderio boni omnes merito anguntur, *Ludovicus Sabbatinus de Anſora Aquilanus* Epico-
pus, *Pius Thomas Milante* Epicoſus Stabiarum, *Agnellus Honoratus Averſae*, Canonicus, *Annibal Marcheſius*, *Antonius Genuenſis*, *Carolus Blaſchus*, *Franciſcus Maria Pratillus* Canonicus Capuanus, *Cajetanus Mari*, *Joſeph Sparanus*, & *Joſeph Simioli* Canonici Neapolitani, *Ignatius Calce*, *Ignatius a Cruce*, *Sebaſtianus Paulus*, *Scipio de Chriſtophoro*, *Stanislaus a Potentia* editis Operibus, atque varia eruditione illuſtros, alii-
que permulti floruerunt, qui ſtatis diebus diſſerta-
tiones haberent ea de re, quae in Libello indicente jam in antecellum excuſſo fuiſſet propoſita (13). Ex hiſce proſecto exercitationibus plures per annos *productis* prodire tot tantaque optimae frugis diſſertationes de ſublīmioribus rei Chriſtianae argumentis, & praefertim adverſus *Samuelis Baſnagii Annales Politico-Eccleſiaſticos*, quae ſi in unum collectae evulgarentur tandem, magnum proſecto cme-
lumen.

(12) Hoc ſummi honoris titulo Cl. Virum *Mazochium* ornat *Carolus Le Beau Regiae Inſcriptionum*, & *Humanarum Litterarum Academiae Pariſienſis Scriba Perpetuus* Episto-
la ad eum, data XVII. Kal. Octobr. CICIJCCCLVIII., quae eſt XXIII. Vol. I. Collectionis *Opuſculorum* ejuſdem *Mazochii*. Hanc Collectionem ubique expectatiſſimam evulgare diligenter curat Vir eruditiffimus *Cajetanus Migliore*.

(13) De illuſtri hac Eccleſiaſtica Academia ita Cl. *Mazochius* in citata Episto-
la Anni CICIJCCXXXIII. *Cardinalem Spinellum* alloquitur ; „ Quid de inſtituta per
„ te celebri apud Oratorianos Patres Academia, in qua
„ viri ex tuo Clero lectiſſimi crebris diſſertationibus pu-
„ blice pronuntiatis Eccleſiae Hiſtoriam illuſtriorē ef-
„ ficiunt &c. „

lumentum rei literariae accederet . Quemadmodum quidem accessit ex eruditissimo Mazochii *Commentario* in priores sex Marmorei Neapolitani Kalendarii Menses , & ex dissertatione ejusdem *de Sanctorum Neapolitanae Ecclesiae Episcoporum cultu* ; ut etiam ex altero *Ludovici Sabbatini* Commentario in omnes prorsus ejusdem Kalendarii Menses ; ex *Blaschi* doctis dissertationibus , aliisque illustrium Virorum Scriptis jam tum , vel postea evulgatis . Verum postquam , nescio quo fato , iis se implicuit negotiis Cardinalis , a quibus abstinuisse satius fuisset , quum ipse se Romam recepisset , atque hujus sedis regimine se abdicasset , occlusa tacuit Academia , nec amplius de more in unum coiere viri eruditi .

VIII. Quicumque , ut his exercitationibus in dies doctior evaderet Neapolitanus Clerus , & exemplo inde ducto universae Regni Ecclesiae illustrarentur , vehementer sperabat fore , doluit merito , tot illustres viros medio in cursu substituisse . At statim ac *Antoninus Sersalini* Cardinalis fuit huic sedi successor datus , de restituenda Academia Ecclesiastica cogitatum est : Debetur praesertim haec restitutio Canonico *Josepho Sparano* sollertium ingeniorum amantissimo , qui ea de re saepe coram Archiepiscopo verba fecit ; & *Julio* etiam nostro , qui juvenes Sacerdotes , quibuscum diu iisdem in studiis fuerat versatus , ad coeundum fortiter excitavit : Quapropter quum Cardinalis *Sersalii* auctoritas tandem accessisset , qui se Litterariae illius societatis Protectorem & Praesidem dixit , ipsemet *Julius* hortatoria oratione Academiam recludit VI. Id. Jan. C175CCLVIII. Duodecim primum fuere socii , quibus postmodum magnus sapientum virorum numerus ultro accessit . Illud fuit hujus restitutae Ecclesiasticae Academiae Neapolitanae institutum , ut sub tutela S. Doctoris *Augustini* , cujus laudes quotannis panegyrica oratione aliquis ex Academicis prosequeretur , quolibet die Sabbati postmeridianis horis corporati omnes , vel domi *Sparani* , qui Pro-Praefectus huic Academiae fuit renunciatus , vel in Archiepiscopio coram Cardinali (ut saepe factum est) collecti ab uno ex sociis Theologiam ,

cam, ab altero de graviore aliquo vel Historiae Ecclesiasticae, vel Sacrarum Scripturarum, vel Canonici Juris, vel demum Liturgiae argumento, in evulgatis libellis jam ante proposito, Dissertationem taciti audirent; atque deinde, si quid non recte dictum crederent, modeste proponerent, solutionem ab Differente expectantes. Incredibile dictum est, quo animi ardore, quaque diligentia hac in palaestra se exercuerit *Julius*, vel dissertationes recitans, vel differentibus difficultates expediendas opportune proponens (14).

X. Prae

(14) De hac *Sacra Archiepiscopali Academia Neapolitana* vel a Card. *Spinello* instituta, vel a Card. *Sersalis* restituta universae eruditionis Parens *Mazochius* noster in *Vindictis repetitis Actor. Bononien. S. Januarii* quum scripsisset *hodie maxime cum Neapoli, immo & late in utraque Sicilia sub auspiciis Caroli Regis Augustissimi Felicissimique . . . prae ceteris bonis artibus studia cum primis sacra ad miraculum florent . . . ope praesertim tum Archiepiscopalis Gymnasii, tum etiam adultiorum Clericorum Academiae, &c.* illico pag. 142. Adnot. (11) inferne subnequit: „ Nam ne tum quidem ubi scientiarum stadium emensi, ad curriculum sui metam per-
 „ tegerunt, otio sese dedunt. Etenim adultiores facti,
 „ ac Sacerdotio initiati, ἀπιστύνον deliguntur ii, qui
 „ in penitioribus studiis (nim. historiae sacrae, dogma-
 „ tum, canonum, Biblicae & Ecclesiasticae antiquitatis)
 „ magis magisque quotidie subigantur. Hunc in finem
 „ instituta jampridem fuerat ab Eminentiss. Archiep.
 „ *Spinello* cultior quaedam Academia sacra, in qua de
 „ originibus Ecclesiasticis, Biblicis, Liturgicis, & id ge-
 „ nus aliis maximo cum sacrae doctrinae foenore differe-
 „ batur. At diu post, partim ex obitu magni illius in-
 „ citatoris Hannibalis Marchesii Oratoriani (nam apud
 „ Oratorianos Clericorum coetus illi cogeantur, prae-
 „ sente ac praesidente Archiepiscopo) partim ex Ro-
 „ mana *Spinelli* Eminentissimi protectione ii coetus ali-
 „ quandiu intermissi. At revocata ab Eminentiss. Ar-
 „ chiepiscopo *Sersalis* successore sub ductu Canonici Spa-
 „ „ ra-

X. Praeter haec erant alia litteraria negotia , quae *Julium* & ante , & post haec tempora non mediocriter distinebant . Inter *Arcades Poëtas* adhuc juvenis adnumeratus , nomine *Aristonis Metastici* , quolibet anno inter Pastores *Coloniae Alethinae* celeberrimae , dum vixit , vel Latina , vel Graeca etiam aliquando , pro immaculato Virginis Deiparae Conceptu conscribere carmina , sane non contemnenda , quae in Collectionibus hujusmodi sunt vulgata , numquam desistit . Ad haec Conciones nonnullas bonae frugis plenas ad Populum Neapolitanum , atque finitimarum Urbium saepe habuit ; nec non orationes de Sanctorum laudibus non inelegantes identidem recitavit . Nec praetereundum , quod in funere *P. de Novellis* , Congregationis Piorum Oper. Praepositi , quo ipse per plures annos usus erat Sacramenti Poenitentiae Ministro , ejus laudes adhuc adolescentulus profecutus est Latina oratione in aede *S. Georgii* majoris , non sine auditorum admiratione atque ingenti plausu , animadvertentium scilicet paucissimos dies adolescenti satis fuisse ad perficiendum hoc opus . Quum vero immortalis nominis Romanus Pontifex *Benedictus XIII.* obiisset , ipse accitus , utpote Sodalitii Peregrinorum Socius , in eorum Templo in conspectu illustrium Virorum funebri oratione tanti Pontificis laudes celebravit .

XI. Insuper inter alios ipse quoque *Censor Librorum* , qui Neapolitanis typis evulgantur , a Cardinali Archiepiscopo pro doctrina Religionem spectante creatus , plurima nasute volumina pervolutavit , labori diligentiaeque minime parcens , ut Auctores quantocius operum suorum judicia haberent , & expedirentur . Prae ceteris vero maximum illi fastidium attulit Censura Historiae Ecclesiasticae *Joannis Laurentii Mosheimii* Universitatis Gottingensis Cancellarii , quam ab Auctore Latine scriptam , dein in Anglum sermonem versam una cum reliqua Universa Gentium Historia

„ rani optime de Clero meriti , *Sacra Academia Archie-*
 „ *piscopalis* (id ei nunc nomen est) in quam statis
 „ diebus conveniunt Academici productos a se fetus in
 „ orbem recitaturi . Utinam tantorum bonorum affluen-
 „ tia in Ecclesia Neapolitana perennet quam diutissime ! „

ria ab Anglis doctissimis viris digesta conjunctam, tandem Italicam redditam, Neapoli edendam curavit *Rossellius*. Haec quidem Historia a Germano homine certe erudito, at ab Ecclesia Catholica sejuncto, secundum suae sectae dogmata elucubrata per annorum centurias, atque ab *Archibaldo Maclean*, pene furfuris ejusdem homine adnotationibus aucta, nullo modo poterat Catholico Populo sine Religionis periculo legenda tradi. Hinc rogatus obsecratusque est *Julius*, ut pro veritate Religionis, historicaque sinceritate novis adnotationibus, ut res postulabat, pravis sententiis, factisque vel falsis, vel fucato colore depictis opportune occurreret, doctrinamque subnecteret expellendo veneno pernecessariam. Per quatuor circiter annos, dum volumina excuderentur, ipse aliis dissentus litterariis negotiis adnotationes saepe prolixas, & vix a partu rubentes subnectendas evulgandasque tradebat. Quare in illis esse nonnulla, quae limam desiderant, vel quae plenius doctiusque erant tractanda, ingenue fate-mur, & ipsemet *Julius* mecum fassus est non semel. Verum in angustiis positus meliora tunc dare non poterat, quamvis negotii gravitas id posceret. Occurrere huic malo adnissus est ipse, edita *Censura Historiae Moshemianae*, seorsum etiam excusa; attamen & haec ipsa nec omnia comprehendit refellenda, quae quidem maximi momenti sunt, nec pro dignitate refellit. Quod si vellemus rem penitus pensitare, vel minime inter nos vulganda illa erat historia, vel dissertationes addendae criticae & dogmaticae illis plurimum similes, quas olim cum Historia sua dedit *Natalis Alexander* (15). Illud tandem, quod non leviter eum hoc tempore exercebat, erat sane ex Tironibus Congregationis S. Philippi Nerii modo hunc, modo illum in Theologicis studiis manuducere, fontesque & aperire sanae doctrinae. Facilitas enim illa nativa, & perspicuitas verbis explicandi cogitationes mentis saepe

(15) Ita sane mecum sentiebat communis amicus *Joannes Franciscus Consortius* acerrimi vir ingenii, a quo brevi expectamus *Universae Theologiae Dogmaticae Institutiones*, quarum volumen *Parascevasiticum de Veritate Relig. Christi*, & *Theol. locis* jam excusum est Neap. *CICLXXI*.

pe sublimiores, & implicatas, quam in *Selvagii* scriptis admiramur, in loquendo de rebus a vulgi captu remotis reddebant illum apud omnes commendatione dignum. Non mediocriter tandem a studio rebusque suis curandis avocavit *Julium* Cardinalis *Sersalii* codicillum XIII. Kal. Septem. Ar. CIOIOCCCLXV. datum, quo ipse Quaesitor Scientiae eorum, qui Ordinibus Ecclesiasticis sunt initiandi, fuit renunciatus. *Probitas* enim & *doctrina Julii* promeruerunt, ut ad hoc munus advocaretur; illudque ipse licet juvenis, tanta diligentia, tanta interrogandi humanitate, perspicuitate, & gravitate explere solitus erat, ut Seniorum laudes, atque initiandorum grati animi significationes abunde promeruerit.

XII. Quamvis tot tantisque litterariis curis quotidie adlaboraret *Julius*, a remittendis tamen paulisper jam incoeptis in Bibliotheca sua studiis, vel exercitationibus Ecclesiasticae Academiae dimoveri numquam potuit. Profecto studia Clericorum Neapolitanae Ecclesiae, antequam ipse Sacerdotio initiaretur, optima illa quidem jam tum erant, diuturna, recteque ordinata, ut messis inde satis opima virorum in Ecclesiastica Republica illustrium sperari semper merito posset. Nec speranda certe est messis illa, quae praeterito mox tempore floruit, vel qua fruimur in praesens. At felicius utique, & uberius fuisset semper, si perpetua in eodem Clero Academia extitisset. Nam post studia juventutis sub Antecessoribus diligenter peracta, quum illico dari praemia doctioribus ex illis non possint, antequam studia ipsa lectione, meditatione, & scriptione perpoliantur, & quodammodo pinguescant, immo & maturior muneribus evadat aetas; hinc praeceptore remoto, quum saepe non habeant juvenes ubi conceptus bonarum literarum ignis alatur, & ubi etiam sub Praesulum oculis cum profectu exerceantur, non ultima eorum pars sibi desidiose vivere contenta libros studiaque omnia deserit; maxima vero in late patentem Theologiae morum sinum, ut par est, se se recipit, profecto non sine fidelium utilitate; reliqui vero, si qui sunt non admodum frequentes, studia prosequuntur bene ominata. Quod si prae foribus, ut ita dicam, Scholarum Ecclesiastica semper adesset Academia, quae juvenes natu-

naturali aestu huc illucque in studiis palantes in unum cogeret, & apud se materna caritate comiter exciperet: profecto in ejus campo ipsimet juvenes mox e scholis dimissi, ad laborandum enitendumque assueti, atque adhuc calentes implantarentur, statim altissimas in studiis melioribus radices agerent, floresque & fructus darent Ecclesiae & Reipublicae uberimos. Nam viri acri judicio pollentes, atque huic culturae sublimiori praesidentes, ex dissertationibus domi a juvenibus non sine induitria, & aemulatione conscriptis, atque ex oppositionibus ex tempore propositis, satis conspicerent, & penderent exacte, in quo quis plus valeret, cuique muneri obeundo melior quisque factus posset apte destinari.

XIII. Et ita sane se rem habere, manifestum ex eo apparet quam maxime, quod ex restituta tandem Neapolitana Ecclesiastica Academia plurimi prodierint vel regendis Ecclesiis, vel adolescentibus doctrina instituendis, atque vulgatis operibus (16) Clarissimi viri, qui alias for-

c

tasse

(16) Inter plurimos, qui operibus jam nunc editis gloriam sibi partam Ecclesiasticae huic Academiae communicarunt, primo loco meminisse praestat *Benedicti Clementis de Arostequi* doctam sane, atque elegantissimam *Dissertationem, qua Apostoli Jacobi Majoris Praedicatio Hispanis vindicatur*. Hanc ipse tunc adhuc juvenis in Academia nostra recitavit, & Neap. edidit An. *CLXII*. Hinc doctus & probatissimus Sacerdos *Dominicus Jorius* tria Italice scripta edidit Opera, sacra eruditione, pietateque redundantia; scil. I. *de Ecclesiastici Ingenii Usa in Animorum salute procuranda, Theologica Tractatio &c.* An. *CLXI*.; II. *de Antiqua, Novaque Ecclesiae disciplina in apponendo Sanctissimi Novi Foederis Sacrificii Fructu &c.* An. *CLXVIII*.; III. *Caritas Catholicae Ecclesiae, sive Argumenta indubia, quae erga Ecclesiae Doctrinam, Ministros, Mores, & Disciplinam semper & ubique exhibuere Fideles &c.* An. *CLXXIII*. Item elegantissimus *Paulus Moccia* antiqui moris vir, non solum *Linguae Graecae Profodiam, Epistolasque Lati-*

tasse in otio, & squallore delituisse. Prae omnibus meminisse sufficiat de binis illis illustribus Amicis, nempe
Jose-

Latinas quantivis leporis, sed edidit etiam divi Basilii Vindicias adversus Joannem Barbeyracium quod Jusjurandum, An. CIJICCLXIII. Vir quoque Clarissimus Benedictus Columna Abbas Ord. S. Bened. Congr. Caestlin. praeter Geographica ejus volumina, Italicam dissertationem Apologeticam evulgavit de sincera Patrum Tertii Seculi doctrina circa statum Animorum medium inter mortem & resurrectionem &c. adversus Thomam Burnetum, &c. An. CIJICCLXV. Ab egregio Viro Luca-Nicolao de Luca habemus Sacrum Sapientiae Librum Italica Paraphrasi explanatum, atque Adnotationibus e Philosophico penu abunde depromtis illustratum An. CIJICCLXVIII. Reliquos praeterire satius duco, ne tractationem de hac de re, non adnotationem scripserisse videar. Qui plura scitu digna legere desiderat, is adeat Caput VI. Lib. VI. Partis II. Commentarii Historici Actorum S. Neapolitanae Ecclesiae, atque Congregationis Apostolicarum Missionum &c. quem sane Commentarium Italice elucubratum (utinam copiosius, & absoluta monumentorum collectione magis refertum!) An. CIJICCLXVIII. edidit eidem Academiae Pro-praefectus Clariss. Joseph. Sparanus Neap. Eccl. Canon. & Major Poenitentiarius; cui sane plurimum me debere fateor, quod reculas meas in Academia illa recitatas tanti fecerit, ut Parte I. Commentarii sui a pag. 119. ad 122. Adn. 23. & 24., & a pag. 138. ad 154. item in Adnotationibus nonnulla ad rem diplomaticam Metropol. Eccl. Neap. illustrandam pertinentia a me conscripta, humaniterque a sociis excepta ediderit. Plurimum etiam debere me fateor Magistro quondam meo Alexio Symmacho Mazochio Viro incomparabili, qui in Vindiciis Repetitis Actorum Bononien. S. Januarii &c. Part. III. denuntiationis not. 20. pag. 162. cujusdam meae dissertationis de Tempore Neapolitanae invasionis a Saracenis factae, deque rebus tunc gestis compendium dedit, eaque est usus ad nonnulla Historiae capita corrigenda.

Josepho Rossio (17), qui ad Theologiam Dogmaticam, & *Julio Selvigio*, qui ad Jus Canonicum tradendum in Scholis Archiepiscopii Neapolitani eodem pene tempore a *Cardinali Serfalisio* electi fuerunt. Ad hunc quod spectat, quum *Carolus Blaschus* (a quo, ut diximus, *Julius* Jus Canonicum hauerat) doctis operibus editis (18), recteque institutis juvenibus optime de re litteraria meritis, ut liberius novis lucubrationibus conscribendis vacaret, se munere docendi Canones abdicasset, eidem illico muneri XVII. Kal. Octobr. **CLJJCCLXIII.** Archiepiscopus Cardinalis *Julium* praefecit, divisa prudenter annua solutione utrique Antecessori. Statim ac ad docendum ipse feriis illis autumnalibus se accinxit, expeditiores serio meditatus est modos pro virili Auditores traditae sibi Scholae juvandi, atque ad sapientiae apicem manu facilius ducendi.

XIII. Notum est Eruditis, diu fuisse magna-
que animorum contentione agitatum in pluribus Europae
studiorum Universitatibus, num juventuti erudiendae
commodius utiliusque foret, cujusque disciplinae consti-
tutos, typisque excutos in adolescentum manus tradere

c 2

li-

(17) Hujus Cl. Viri in Theologica re diu subacti
quatuor ad hunc diem habemus opera evulgata, quae
ipse inter sacram eruditionem, latinamque elegantiam
medius doctissime scripsit: I. *de Opificio sex dierum.* An. **CLJJCCLXVII.**; II. *de Angelis.* An. **CLJJCCLXVIII.**;
III. *de Altera Vita Libri III.* An. **CLJJCCLXXI.**;
& IIII. *de Veritate Religionis Christianae hoc Anno*
CLJJCCLXXV.

(18) De Ecclesia benemerentissimus Vir *Blaschus*
bina edidit volumina An. **CLJJCCLVIII.** &c. qui-
bus comprehenduntur ejus *Opuscula Canonica, Historica,*
& *Critica* Italice elucubrata. Hinc An. **CLJJCCLX.**
evulgavit *de Collectione Canonum Isidori Mercatoris Com-*
mentarius, quo innumerae refelluntur calumniae adversus
Romanam Ecclesiam emissae, & multa Canonum obscu-
ra loca docte illustrantur. Jamdiu totus est in *Probabilismo*
Historia sincerè conscribenda.

libros, eosque in Scholis ab Antecessoribus explanari; ac e manuscriptis institutionibus secundum uniuscujusque Magistri mentem elucubratiss dictata juvenes excipere, atque velociter, ut moris est, exscribere. Qui priores partes tuebantur, quinque mala ex hac scholastica scriptura in juvenes manantia extulere. Primum, sententias ejusdem Scholae sub diversis Antecessoribus diversas proponi; alterum, non omnes aequae Magistros eadem scribendi elegantia & perspicuitate uti; tertium, excipiendo scribendoque multum temporis in Schola perperam teri, quod in utiliores impendi exercitationes posset; hinc quartum, scripturae elegantiam, industria parata, corrumpi, atque interim taedio affici nimioque labore saepe Auditores delassari; quintum denique, ante inventam Typographicam artem necessarium fuisse omnino exscribere: at post illam mire repertam, qua labores hominum plurimum levantur, velle adhuc exscriptionem retinere, esse quidem repertis frugibus glande vesci; quae mala, sane non levia, proposito in Schola, explicatoque libro evanescent. At qui pro altera stabant sententia, quinque etiam opponebant ex statutis vulgatisque disciplinarum institutionibus manantia mala, oppositisque incommodis respondebant. Primum non cuique Antecessori (dummodo sit hoc nomine dignus) in iis, quae omnino certa non sunt, & inconcussa, est mens eadem; quapropter e statuto institutionum libro omnes deinceps Antecessores docere, idem esset, ac servilia ingenia durissimo aptata iugo ad instituendos adolescentes immittere, si adamussim omnia eodem ordine eademque sententia semper essent explicanda; sin autem liberius agendum esset, saepe atque in multis institutiones Doctore utique non explicandae, quam refellendae essent. Alteram, quum mentis humanae in inveniendis, atque in dies augendis artibus scientiisque innumerae extiterint semper felicesque progressionis, praesertim cum sobria justisque limitibus circumscripta in disciplinis cogitandi libertate, si eadem semper iisdemque sententiis & doctrinis institutiones traderentur, hoc idem esset, ac tyrannidem ingeniorum jam bono omine exturbatam, iterum sinistris avibus adducere. Tertium, juvenes, dummodo solertes sint,

sint, ut oportet, paullatim, & quasi per frustra in exscribendo lectionis quasi deformationem quamdam concipiunt animo; quam plenius deinde clariusque unico veluti ductu audiunt explanatam: quare non frustra tempus teri, sed penitus clariusque menti insculpitur, & fixa haeret perennius doctrina scribendo in Scholis parta, quam lectione sola, & explicatione acquisita. Dein quartum, de adolescentum taedio, atque labore in exscribendo nimis anxii sunt nonnulli, quum iis, si vere docti & dici & esse velint, non in deliciis, & mollietate innutrir, quasi delicati Gratiarum pueri, sed meditationibus diuturnis, ordinatisque descriptionibus assuescere a teneris oporteat, ut decet Palladis alumnos. Quintum tandem, esset quidem glorie vesci inventis frugibus, si veteres novosque libros omnes juvenibus exscribendos traderemus, Typographica arte inventa; at ex antiqua exscribendi consuetudine illam tantum partem retinere, quae adolescentibus utilis sit & necessaria, hoc est opportune novis uti inventis, non abuti. His per saturam addunt hujus sententiae Patroni; proposito cuique Scholae Institutionum libro certo, & typis excuso, Antecessores, si parumper sint desidiosi, ad inertiam misere prolabantur, sublataque aemulatione aliquid utile de novo tentandi, nihil boni amplius extendi posset, unde honos studiorum, & Antecessorum dignitas non mediocriter tuetur (19).

XV. Haec sane opposita utriusque partis argumenta diu *Julii* mentem reddidere ancipitem, num scilicet Canonice Institutiones explanaturus, eas Manuscripto dictaret, an typis excusas Auditoribus traderet legendas. At demum non sine Amicorum consilio alteri adhaesit sententiae, ea potissimum de causa, quod Canonum, Jurisque Civilis Scholae nonnisi postmeridianis horis in Archiepiscopio pateant; qua diei parte, praesertim hyeme, quum vix post prandium stomachus concaluit, coepitque, ut *Celsus* ait (20)

c 3

cru-

(19) Videfis Cap. XXVI. Bibliothecae Selectae *Rossevini*; dialogum VI. de Methodo scientiis studendi *Bernardi Lamy*, &c.

(20) In Praefatione, & alibi.

cruda concoquere, ac cibum potumque jam mixtum per partes digerere, inconsulte quidem agerent Magistri, si adolescentes in recitando, scriptitando, diligenterque dictata & explicata auscultando in Schola retinerent; nam ita sanitatem corrumpere, qua nihil in studiis pretiosius. Ad haec Canonum Elementa nec nimis contracta, nec plus aequo redundantia tradere desiderabat, ne primis pene jejunos, alteris taedio confectos dimitteret juvenes. Quapropter illico manus operi admovit, atque brevi opus, ut decreverat, absolvit vulgavitque Anno **CICCCCLXVI.** hoc titulo: **INSTITUTIONUM CANONICARUM LIBRI TRES:** de quibus ita in Praefatione suum aperit propositum: *In id duntaxat intendimus animum, ut adolescentes nostros onere ac labore excipiendi, exscribendique dictata, praesertim postmeridianis horis, liberaremus; & commodae studiosis institutiones traderentur, quae nec ita breves essent, ac jejunae, ut sufficientem Canonum saporem indere non possent; nec nimis amplae, quae ab rei Canonicae studio absterrent.* Immo ne quis de doctrinis suis, ut fieri solet, in illas institutiones derivatis conquereretur, ingenue ibidem fassus est, *ab recens editis Virorum Cl. doctis, & laboriosis in re Canonica Commentariis (21) haud pauca, quae ad rem suam facie-*

(21) Hi sunt Commentarii, e quibus non pauca ad rem suam facientia hausit Cl. Auctor *Selvagius*, nonnullis de suo docte ingenioseque intermixtis, ut in hujusmodi operibus accidere necessarium est; nam in iis omnia nova referre velle, esset quidem ingenii disciplinæ pessumdantis; & sat cuique esse debet, nova methodo vetera concinnius explanare; gloriosum vero, nova aliqua, & non adhuc animadversa primum in medium proferte; quod praesertim ab Antecessoribus in aliqua Disciplina non mediocriter versatis expectandum est, si dignitatem publici muneris nova gloria merito sibi parta tueri velint. Igitur praeter Institutiones *Canonicas Fleurii*, & *Gravinae*, aliorumque doctiorum, ad manus habuit Viri utique Jurisconsultissimi, quique instar omnium esse potest, *Josephi Paschalis Cyrilli in Regia Neapolitana Aca-*

faciebant, hausisse. Quamobrem ne ingrati animi nomine accusaretur, maximas his gratiam se agere est professus, majores etiam habiturus. Dico hac de re minime tacenda censemus: Primum institutionibus suis elegantem sane, atque eruditam de Juris Canonici ortu & incremento Diatribam Isagogicam Julium praeposuisse; in qua, ut apte omnia complecteretur, atque per partes ordinate digereret, secundum sententiam nostram, Canonici Juris Historiam (22),

c 4

ejul-

Academiae Juris Civilis Primarii Professoris Institutiones Canonicas &c. quas An. CI^o I^o CCXXXV. dedit; similiter Institutionum Juris Canonici Libros Quatuor a Carolo Gigliardo tunc Sicrorum Canonum Interprete in Gymnasio Neap. nunc Merino Episcopo, qui quatuor voluminibus non tam Institutiones, quam, ut ita dicam, Jus Canonicum commune, & Neapolitanum Antiquum & Novissimum scitissime enucleatum dedit An. CI^o I^o CCLVI. &c. Et tandem Institutiones Juris Canonici in tres partes tributas, quibus vetus, & nova Ecclesiae disciplina, & mutationum causae enarrantur (sive ut omnes lubenter fatentur, Canonum & disciplinae Ecclesiasticae Promum Condum) a Dominico Cavallario Decretalium in Neap. Athenaeo Professore &c. An. CI^o I^o CCLXIII. evulgatas; ex quibus ipsemet Eruditissimus Cavallarius sua Elementa Juris Canonici &c. depromsit An. CI^o I^o CCLXVIII.; & nova atque luculentiora propediem ejusdem argumenti daturus est Reipublicae Litterariae opera. Non inficias ibo Institutiones Canonicas, quas Cl. Carolus Blaschus in Scholis Archiepiscopi dictare, & explanare pro munere solitus erat, prae manibus habuisse Julium nostrum, qui illius fuerat Auditor.

(22) Inter ceteros, qui hanc spartam ornarunt, & quorum opera Julius legerat, praestat recensere Carminum Fimionum, in Neap. Athenaeo Canonum Professore, doctis eruditisque annotationibus in Petri de Marca Concordiam Sacerdotii & Imperii, & adversus Bohemum audaces conatus celeberrimus. Hic An. CI^o I^o CCLXIII. edidit Historiam Juris Canonici &c. diligentissime digestam. Hanc diu pervolutavit, & cum Eruditis plurimam faciebat noster Julius.

ejusque vicissitudines ad quinque *Chronologicas Periodos*, sive status redegit: I. *Statum Primigenium*, sive *Arcanum*; II. *Adultum*, sive *Publicum*; III. *Senescentem*, sive *Aridum*, & *Incompositum*; IIII. *Restauratum*, sive *Reflorescentem*; & V. *Expolitum*, *Ornatumque*, & ad *Primaevum*, qua fieri potuit, *candorem restitutum*; quibus utique quicquid ex Jure Neapolitano Municipali ad Jus Canonicum pertinere visum est, diligenter conquistum addidit. Alterum, vix quatuor annorum intervallo ita per Italiam, finitimasque Regionem harum Institutionum exemplaria facile fuisse distracta, ut multis adhuc expectantibus Ann. CI^oICCLXX. altera vere castigatior, & auctior prodierit editio. Huic & tertia accessit, quae An. CI^oICCLXXI. Patavii curata est, Auctore prorsus inconsulto.

XVI. Dum vulgandis Canonum Institutionibus totus erat *Julius*, en novum ejus cervici imponitur onus. *Bartholomaeus Portanova* prope emeritus Juris Civilis Antecessor in Scholis Neapolitani Archiepiscopi, illustri Sacerdotio, quod *Canonicatum* appellant, in Metropolitana Ecclesia ornatur. Tunc igitur optime factum Cardinali *Sersalio* est visum, *Selvagium* constituere Juris Utriusque Professore, ea lege, ut ab eo cujuslibet biennii curriculo Cleri adolescentes inferioribus studiis perfuncti primo anno Jus Civile, altero Canonicum explanatum audirent. Cujus muneris dati ad illum fuere codicilli a Canonico Cleri *Secretario*, ut vocant, XVIII. Kal. Sept. CI^oICCLXVIII. Hinc quum jam Auditores excipiendi exscribendique labore postmeridianis horis esse levandos sibi persuasisset, ut in novo hoc penso diligenter exsolvendo idem praestaret, quod in Schola Juris Canonici jam absolverat; de edendis Juris Civilis Institutionibus non diu haesitavit. Verum pluribus distentus laboribus a conscribendis novis Elementis animum cohibuit suum, ratus melius esse consilium, inter prope infinita apud Gentes omnes vulgata seligere optima, eaque typis excusa Auditoribus proponere, quam nova brevi elucubrata, nec ad perfectum castigata unguem emittere. Itaque *Joannis Gottlieb. Heineccii* Antecessoris Viadrini celeberrimi, atque in erudienda, doctisque Institutionibus locu-

locupletanda juventute Clarissimi, *Elementa Juris Civilis secundum ordinem Institutionum*. Justiniani Imperatoris ea potissimum de caussa prae omnibus selegit, quia hic vir summus praeter *Elementa* ipsa Juris breviter, dilucideque elucubrata, eruditissimum *Romanarum Antiquitatum Syntagma* ediderat etiam, quo breviter eleganterque Antiquitates ipsae Romanae per capita cuique Titulo Institutionum Romani Juris respondentia elucidantur, ut ita studiosis Legum juvenibus praesto esset, unde vim, spiritumque, ut ita dicam, Juris ediscerent (23). Cum sapientioribus (24) enim recte noverat *Selvagius*, si Leges moribus Populorum prudenter accommodantur, nisi in antecessum probe Populi cujusque mores calleat juvenis, intelligi ad usque penetralia Leges Populorum haud posse.

XVII. At quum *Heineccius*, vir Germanus pro Germanis suis scribens illa Juris *Elementa*, qua in re praesertim Jus Germanicum a Romano discrepet, Titulis subtexuisset; idem & sibi faciendum putavit *Julius* in iis Titulis, in quibus aliud Jus Romanum, aliud vero Neapolitanum sive Publicum, sive Privatum, sive Feudale statuisset; quod simili pene modo *Paschalis Ferrignus*, probatissimus Regius Salernitano Auditorio Praefectus, primum prolixius egerat

(23) Nisi enim brevitatem Institutionum tum Legum, cum simul Antiquitatum Romanarum necessario sibi proposuisset *Selvagius* noster, praesto esse poterant *Elementa Juris Civilis* docte & eleganter elucubrata a Clarissimis Viris *Josepho Paschali Cyrillo*, & *Dominico Antonio Mangiero* Primariis in Neap. Athenaeo Antecessoribus, quorum alter postmeridianis, alter matutinis horis docet. Ut etiam aliorum tum nostratum, quum exterorum infinita propemodum Juris Civilis *Elementa*, quorum accuratam recensionem fecit Eruditus *Joannes Petrus de Ludevig* in *Vita Justiniani* Imp. Cap. III.

(24) *Cicero*, ut necessario *Romanas Antiquitates* a Jureconsulto pernoscendas esse demonstraret, de Orat. Lib. I. Cap. XXXIII. illam potissimum affert causam: *Plurima erat in omni jure Civili antiquitatis effigies, & prisca verborum vetustas, & actionum genera quae-*

rat (25): atque dein concinne perfecerat elegantissimus *Martinus Guaranus* (26). Nam *Franciscus Rapolla*, doctis-

quaedam, quae majorum consuetudinem, vitamque declarabant. Hinc ex Antiquitatum peritia potissimum *Plinius Junior* Lib. I. Epist. XXII. laudat *Aristonem* Jurisconsultum: *Quam peritus ille & privati juris, & publici? Quantum rerum, quantum Antiquitatis tenet? Nihil est, quod discere velis, quod ille docere non possit, Mihi certe, quoties aliquid abditum quaero, instar thesauri est.* Et *Antistium Labionem* Jurisperitum ideo laudat *Gellius Noct. Att. Lib. XIII. Cap. XII.* quia Antiquitatum peritum; unde agebat: *nihil eum ratum pensumque habuisse, nisi quod justum sanctumque esse in Romanis Antiquitatibus legisset.* Quare in *Princ. Instit. Civ. Justinianus*, ut Jurisconsultus nihil Antiquitatis penitus ignoret. Antiquitatum profecto studium ad penitiorum disciplinarum cognitionem referri omnino debet, ut tentamina rerum naturalium ad *Physicam*, *Caelestium Corporum* observationes ad *Astronomiam* magis illustrandam unice spectant. Qui vero Antiqua miratur, & amat, tantam quia Antiqua, is videat, num merito non debeat cum *Horatiano Damasippo* recenseri, qui emendo veteres statuas insaniebat.

(25) *Clariss. Ferrignus* Romanum Jus ab *Heineccio* per Juris principia enucleatum cum Jure Neapolitano a se explanato apte conjunxit, ediditque opus, *Jo. Gottlieb Heineccii Elementa Juris Civilis secundum ordinem Institutionum*; quibus passim subnectitur Jus Neapolitanum, *Co. An. CIJICCLX. &c.* Eodem pene tempore, quo *Selvagius Ferrignus* pone sequens sua *Additamenta Juris Neapolitani Elementis Juris Romani* apte, breviusque subtexebat; in eodem stadio perturrendo erat doctus fane, & in erudienda juventute diligentissimus *Oronius Figherius* noster, qui *An. CIJICCLXVIII. &c.* edidit: *Heineccii Elementa Juris Civilis, quibus subducto usu Fori Germanici, ille Neapolitani suffectus est.*

(26) *Romani Juris Philosophiam* elegantia *Romani sermonis* erudite primum explicavit, dein in quo Neapoli-

Stiffimus Sacri Regii Consilii Senator (27), *Dominicus Alsaenus Varus* (28), *Orontius Figherus*, (29), aliique Cla-

politantum Jus a Romano secessionem facit, docte apteque subtexuit hic vir Clariss. atque egregium opus quatuor voluminibus vulgavit, cui titulus: *Syntagma Romani Juris, ac Patrii secundum seriem Institutionum Imperialium*. Opportune accedunt *Excursus ad Jus hodie receptius*. An. CIJICCLX. &c. Nec diu ab eodem expectabimus *Jus Regni Neapolitani novissimum*, cujus primum volumen jam exculum nuntiatur.

(27) *Commentarii de Jure Regni Neapolitani in Ordinem redacti* bina priora Volumina edidit Vir utique celeberrimus *Rapolla*; bina vero posthuma multis de penu suo additis vulgavit doctissimus *Nicolaus Alphanus* in Neap. studiorum Universitate Juris Municipalis Professor, jam antea luculentissimus *Juris Criminalis* Scrip-
tor.

(28) Ex quatuor *Libris Institutionum Juris Neapolitani* Priorem tantum dedit An. CIJICCLXVII.; at eo scriptum philosophico sale, ut in multis Lectorem expectat eruditum, non erudiendum Auditorem. Inter alia nonnulla, quae hoc argumentum spectantia edidit, eminet sane *Corpus Pragmaticum Neapolitanum*, sive absoluta *Pragmaticarum Regni Neapolitani collectio*, quam diu Athenaeum & Forum praestolabantur.

(29) Modo laudatus (not. 25.) Clariss. *Orontius Figherus* in commodis studiosae juventutis, quoad potest, curandis impiger, post *Rapollae Commentarium de Jure Neapolitano in ordinem redacti* minime ab eo absolutum, ipse primus An. CIJICCLXVI. integras vulgavit *Institutiones Juris Regni Neapolitani in quatuor Libros tributas*, quibus praemittuntur *Prolegomena de Origine Juris, & Magistratuum ejusdem Regni*. Ab eodem docto Scriptore expectamus hasce *Institutiones* luculentius quatuor voluminibus pertractatas cum *Appendice Monumentorum adhuc non editorum ad Jus Neapolitanum pertinentium*, ut ipse in *Praefat. Elementis suis Juris Canonici* praefixa An. CIJICCLXXI. spondit.

Clariss. Jurisconsulti idem argumentum alia methodo sunt prosequuti. Ab his communia nonnulla ingeniose mutuatus est Julius, quod in fine operis ingenue voluit his verbis testatum: *Quum ejusmodi spartam ante nos adornarint Viri Clarissimi Franciscus Rapolla, Paschalis Ferrigno, Orontius Figherius, alique, Lectores monitos volumus, horum docta Comment. haud parvo nobis adjumento fuisse in concinnandis hisce Institutionibus. Quod sane ingenue fatemur, palamque testamur, ne tanti Viri debita sibi gratia, & laude fraudarentur.*

XVIII. Et ne aliquid deesset hisce Juris Romani Neapolitanique Elementis, quemadmodum Heinneccius ipse, praeter *Historiam Juris Romani* singulari libro, nec vulgari eruditione elucubratam, breviorē alteram praemiserat Elementis suis; ita *Selvagius* hac tentata, in priore ex duabus Isagogicis Diatribis, huic Romani, Neapolitanique Juris Institutioni praemissis, de *Juris Neapolitani ortu, Progressu, & Incremento* secundum sententiam nostram per Epochas I. *Aboriginam*, II. *Romanam Priorem*, III. *Romanam Posteriozem*, IIII. *Barbaricam*, V. *Northmannicam*, & *Suevicam*, VI. *Andegavensem*, & *Aragoniam*, VII. *Austriacam* & *Borbonicam* scitissime egit; in altera deinde de *Magistratibus Regni Neapolitani, eorumque Jurisdictione* tractationem suo ordine habuit (30). Hoc opus ita ornatum, quod secundis curis, si vixisset, augendum poliendumque nobis promiserat, Menſe Septembri An. CIJICCLXX. fuit evul-

(30) Omnium primus *Petrus Jannonius* in sua Regni Neapolitani *Historia Civili* Legum noſtrarum origines, & incrementa dedit diligentia quantamaxima, quamvis in nonnullis eum erraſſe conſtet. Eccui enim primum tenebricoſam viam adeunti licuit aliquando non caecutire? Poſt illum vero peculiaribus operibus cum *Historia Juris Romani* illam *Juris Neapolitani* ediderunt *Bernardus de Ferrante* An. CIJICCLIII., & paulo ante (not. 25.) laudatus *Paschalis Ferrignus* An. CIJICCLX. Haec opera, prae oculis habuiſſe *Julium* noſtram conſtat.

evulgatum. Praetereundum quidem non est, his tantum limitibus in erudiendis Cleri adolescentibus curam suam, irrequietam non continuasse *Selvagium*; sed ulterius progrediens, quolibet mente de salebrosioribus Juris utriusque Capitibus Dissertationes a juvenibus conscribi, haberi, publice jubebat; quae in ipsa Schola recitatae, non solum in desudum animis aemulationem excitabant quam maximam, sed in differentium quoque mente doctrinam jam labore paratam excolebant, amplificabant, confirmabantque; audito etiam Antecessoris, & Audientium judicio circa addenda, refigenda, aut rejicienda.

XVIII. Diximus, potissimam causam, cur prae ceteris Elementa Juris Romani Cl. *Heineccii* explananda Auditoribus suis proposuerit *Selvagius*, fuisse, quod haec habeant per Titulos Institutionum sibi respondentes Romanas Antiquitates ab eodem Autore collectas, & illustratas, sine quarum studio, vel praevio, vel saltem comite intelligi Leges Civiles moribus Romanorum aptatae nec facile, nec penitus possunt. Monuimus praeterea ad novas conscribendas Canonum Institutiones, suis jam majore ex parte conscriptis Christianis Antiquitatibus provide jungendas, animum appulisse; praesertim quia nullas repererat, quas Antiquitates Christianae seorsum plenissime methodo Heinecciana illustrarent. Quapropter post alteram nitidiorem Institutionum Canoniarum editionem, suas tandem Antiquitates vulgare consilium cepit. Harum igitur, quae sit necessitas, qui Auditores, & quod in illis apte compingendis fuerit *Julii* studium, memoriae tradere optimum duco, ut inde quanto sint illae in pretio habendae clarissime pateat. Jamdudum sapientes viri prospexerunt, ad Gentium diversarum Religiones, Regimina, Leges, Instituta, Artes, Opes, Commercia, Doctrinam, Historiam, aliaque id genus multa verius, penitusque pernoscentia faciliorem, opportunioremque prae ceteris viam illam esse, diversarum earundem Gentium antiqua quaequae monumenta non sine optima Critices regulis colligere, explicare, atque in Commentarios Antiquitatum referre. Quum enim ut probe hoc fiat, necesse omnino sit, primum in quaedam capita accurate omnia ad Gentes illas

COMMENTARIUS.

illas pertinentia discescere ; deinde omnia unumquodque caput spectantia colligere diligentissime , adamussim expendere , atque dilucide in ordinem digerere : hinc evenire non potest , quin sub unico legentium adspectu proposita veluti populorum tabula exquisitè ordinata , inde eorundem Populorum Religio vel Impietas , Rectum Regimen vel Imperium Tyrannorum , Leges justì iniquitque vindices vel Jura inaequalia , Cultus vel Barbaries , Probi Mores vel effrenis Libertas , Opes vel Inopia , Industria vel Inertia , Bellica Virtus vel Servilis Animus , Oeconomia vel Luxus , Doctrina vel Ignorantia , & alia hujusmodi , quasi e tenebris illucescentia pateant . Mirum sane est , quantum emolumenti ex hoc studio humana mens adquirat ! Hinc enim sinceræ Prudentiæ , sive Politicæ principia eruntur : hinc Religionis divinæ necessitas , utilitas , veritas demonstratur : hinc artium scientiarumque originationes , nec non incitamenta , per quæ ipsæ crevere , vel improbæ vices , per quas erroribus fuere foedatæ , pernoscuntur : hinc Legum secundum mores latarum , vel ab iis discrepantium consilia se manifestant : hinc Opum fontes , Industriæ regulæ , Morum frena , Bellicæ virtutis calcaria , Pacis fructus , Sapientiæ documenta luculenter habentur : hinc tandem Imperiorum ortus , incrementa , casusque ediscuntur . Quæ quum ita sint , magni semper sunt habiti , qui Populorum Antiquitates scripsere .

XX. In rebus humanis accidere quotidie solet , a parvis sæpe incoeptis res magnas paulatim crescere . Quare primum quidem peculiaribus quaedam Antiquitatum capita fuere ab hoc vel altero erudito viro explanata : dein plenius fuere sequentibus temporibus eadem illustrata : hinc in unum collectis peculiaribus Eruditorum lucubrationibus , atque in classes apte digestis manarunt Tractationes , Institutiones , & Thesauri pene innumeri variarum Antiquitatum ; in quibus secundum Populorum nomina ipsæ *Antiquitates Chaldaicæ , Aegyptiacæ , Hebraicæ , Græcæ , Romanæ , Italicæ , Germanicæ , Gallicanæ , Hispanienses , Anglicanæ* , aliarumque Gentium , etiam Barbararum non sine maxima Reipublicæ Litterariæ utilitate comprehenduntur . Eadem pene via a renatis

tis usque literis in *Ecclesiasticas Antiquitates* itum est. Infinita propemodum est Dissertationum, Diatribarum, Annotationum ineditis, quibus mira eruditionis, doctrinaeque vi Christi Ecclesiae Antiquitates enucleantur. Præter Scriptores plane vetustiores nonnullos *Eusebium Caesariensem*, *Socritem Sozomenem*, *Theodoretum*, *Sulpicium Severum*; & ex Patribus *Chrysostomum*, *Nazianzenum*, *Tertullianum*, *Hieronymum*, *Augustinum*, aliosque, qui fontium loco sunt habendi, plurima harum Antiquitatum capita in quo sane consilio sunt scrutati *Centuriatores Magdeburgenses*; luculentius veriusque in Annalibus suis idem præstitit immortalis *Baronius*, adversus quem summum virum accumulatione potius, quam necessitate adducti calamum sumplerunt prae ceteris *Cusaubonus*, & uterque *Basnagius*. Hinc multa habemus egregie explicata in Ecclesiasticis, sive Historiis, sive Annalibus; & in Sanctorum Actis vel conscriptis, vel collectis a *Natali ab Alexandro*, *Raynaldo*, utroque *Pagio*, *Fleurio*, *Spondano*, *Bzovio*, *Mabillonio*, *Godao*, *Moshemio*, *Orsio*, *Bollandianis*, *Tillemontio*, *Ruinarto*, *Ughellio*, *Sammarthanis*, *Florezio*, aliisque pene innumeris; ut etiam in doctissimis *Valesii*, *Cotelerii*, *Albafninaei*, *Sirmondi*, *Petavii*, *Bohemeri*, *Jubelli*, *Baribekovii*, *Spanemii*, *Blondelli*, *Henichii*, *Hozingeri*, *Chamierii*, *Dallei*, *Hornii*, *Itigii*, *Dotuelli*, *Gottofredi*, *Balutii*, *Muratorii*, *Thomasini*, *Blanchinii*, *Fabroti*, *Beveregii*, *Aegyptii*, *Aulifii*, *Clerici*, *Mazochii*, aliorumque prope infinitorum observationibus in veteres quosdam scriptores. Aggressi sunt nonnulli Tractationibus suis Antiquae Ecclesiae, veterumque fidelium ritus & mores nobis generatim tradere. Eminent prae ceteris opera *Richardii Montachutii* Apparatus ad origines Ecclesiasticas, & Origines ipsae, *Anonymi* Compendium Antiquitatum Ecclesiasticarum ex Scriptoribus Apologeticis, eorundemque Commentatoribus: *Alberti Fabricii* Salutaris Lux Evangelica; *Haberti* de Latinorum Rebus Liturgicis; *Martinei* de Ritibus Ecclesiae; *Conradi Samuelis Schurzhaeischii* de Controversiis & Quaestionibus insignioribus Antiquitatum Ecclesiasticarum; item *Bebelii*, *Hendecii*, *Quonstedti* de Antiquitatibus Ecclesiasticis; demum *Guilhelmi Gaezi*, *Goffridi Arnoldi*, *Christiani Kortoldi*, *Eduardi*

Eduardi Vaterhusii, Claudii Fleury, & Cl. Thomae Mariae Mamachii de Moribus veterum Christianorum. Verum haec volumina sitim potius excitant doctioribus, quam extinguunt. Non defuere quidem, qui proposita quasi colligendi, vel scribendi materia, Eruditos quosque visi sunt fortiter adigere, ut Christi Ecclesiae vel Thesaurum locupletissimum, vel pleniores darent Institutiones Christianarum Antiquitatum. Summo id labore efficere sunt adnisi *Buddeus*, & *Walchius* (31) nec non celeberrimus *Joannes Albertus Fabricius* (32), qui *Thesauri Antiquitatum Ecclesiasticarum edendi conspectum*, & fontes viris Eruditis tradiderunt. Ne hujusmodi Thesauri perpetuo incassum teneremur desiderio, *Franciscus Antonius Zaccaria* quoddam quasi specimen dedit, paucis abhinc annis edita *Disciplina Populi Dei Claudii Fleury* una cum variorum dissertationibus; cui sane operi luculentiora ominantur incrementa quotquot bonas amant literas.

XXI. Quamvis igitur ad hanc usque diem adhuc non furrexerit *Gronovius*, *Graevius*ve aliquis; aut alter *Muratorius*, vel *Hugolinus* extiterit; qui ex infinitis pene lucubrationibus eruditorum, qui in has illasve Antiquitatum Ecclesiasticarum partes egregia edidere Commentaria, *Thesaurum* absolutum, vel digestam *Bibliothecam* pretiosae hujusce gazae sedulo collegerit (nam Collectio illa Dissertationum, optima quidem, *Disciplinae Populi Dei Claudii Fleury* addita (33), Specimen Thesauri, vel

(31) In *Bibliotheca Theologica Selecta* Par. XX. pag. 689.

(32) Primum in *Thysiassteriologia* Voigtii; & deinde in *Bibliographia Antiquaria* Edit. Hamburg. 1716. pag. 112.

(33) Ipsemet *Zaccaria* in Praefatione scribit: „Tot
„ inter Thesauros Graecarum, Romanarum, Italicarum
„ atque Hebraicarum Antiquitatum, quos *Gronovii*,
„ *Graevii*, *Burmanni*, *Hugolinique* industriae debemus,
„ dolui semper desiderari etiamnum a nobis *Thesaurum*
„ alium Ecclesiasticae Reipublicae longe utilissimum,
„ Chri-

vel Bibliothecae est, non Thesaurus, vel Bibliotheca): floruerunt nihilominus, qui uberiores de Christianis generatim Antiquitatibus, Originibus, Moribus, Legibus & Ritibus Tractiones scripto tradidere. Medio fere praeterito seculo *Joannes Baptistæ Casalius* Romanus una cum duobus Libris de Aegyptiorum, Romanorumque Ritibus Anno *CIJICXXXV*. edidit opus de veteribus Christianorum Ritibus. Verum quum Amici eum ad iterum pleniusque hoc idem argumentum pertractandum impulissent, ex iis unus rescribens (34): *Plures profanorum rituum scriptores habemus, sacrorum autem paucissimos; Christiani nempe cultus rationem ad hanc usque aetatem pauci, satisque parce prodiderunt; alter vero* (35): *Committere non potui, quin . . . adhortarer audentius . . . ut secundas curas uberiori, atque auctiori editioni quantocyus impenderes: ipse Casalius* vix elapso biennio novum pene opus Romae vulgavit: de veteribus Sacris Christianorum Ritibus sive apud Occidentales, sive Orientales Catholica in Ecclesia probatis. Neque hac iterata editione vel magno molimini, vel sibi fecisse satis credendus est Auctor; nam ipse in Peroratione (36) fatetur ingenue: *dixi & expressi de veteribus*

„ Christianarum nempe Antiquitatum . . . Queror tantummodo, in Italia praesertim, quae Catholicae Religionis sedes est amplissima, doctos viros, aut aliis studiorum generibus distentos opus negligere Christianae Reipublicae perhonorificum. . . Interea dum Princeps aliquis Christianae rei studio inflammatus tantum opus desiderari diutius non sinat; ego privatorum hominum in Christianas Antiquitates amoris consultus Librum hunc edo. . . Verum in hoc potissimum laborandum mihi est, ut Minoris cujusdam Christianarum Antiquitatum Thesauri loco editio isthaec sit studiosis Lectoribus. „

(34) *Jacobus Philippus Thomassinus Aemoniae Praefatus* in Epist. *Casalio* data die XXI. April, *CIJICXXXVI*.

(35) *Joannes Franciscus a Slingelant* item in Epist. data *Machlinae* Eid. Apr. *CIJICXXXVI*.

(36) Pag. 442. post *Notabilia &c.*

bus Christianorum Ritibus, quae instar apiculae. et sacrosanctae Scripturae medulla, sacris Conciliis, Ecclesiasticis scriptoribus, probatorumque Auctorum floribus antiquitatem perscrutando mea ingenii tenuitate adinveni; vel hac ratione, ut Sectariorum errores retundantur, & praeclarioribus ingeniis inde praestetur occasio illa accuratius, uberiusque cum summa studiorum utilitate prosequendi.

XXII. Quod *Casalius* exoptabat, initio huius seculi factum est, dum melior huiusmodi negotio fortuna arrisit. *Josephus Binghamus* namque, impiger, atque eruditissimus Anglus, Collegii Oxoniensis quondam Socius, & tandem Parochus Avantinus in Agro Hantonienfi, improbo viginti annorum studio egregium absolvit ediditque opus (quantum ab homine a Romana Ecclesia alieno expectari melius poterat) *de Originibus sive Antiquitatibus Ecclesiasticis*, quod eodem pene tempore ex Anglicana in Latinam Linguam vertit *Joannes Henricus Griscovius*. In eo sane opere *Binghamus* antiquas consuetudines, ritus & praxes Ecclesiae sub certa & propria quaedam capita redegit, ubi Lector singulos quosque ritus, & consuetudines illico invenire possit, quae Christianis per quatuor, vel quinque priora secula, intra quae disputationes suas in (XXIII.) hisce Libris ubique coercuit, atque continuit, fuerunt (37). Ad tale opus exantlandum ea quidem de causa extimulatum se profitetur in Praefatione (38): *Inficias ire non possum, aemulatione quadam (non vitiosa tamen opinor) me commotum esse, quod tot viros doctos in colligendis, & publicandis Antiquitatibus Graecis & Romanis tanta cum industria versari viderem, nullo interim, quod ego sciam, Libro extante, qui completam Antiquitatum Ecclesiasticarum collectionem ea quidem methodo, qua nunc fit, exhibeat. Incredibili sane plausu hoc opus ubique, & praesertim apud homines aliter a Romana Ecclesia sentientes, exceptum est; propterea quod omnes decem illius volumina evolventes statim intelligerent, Auctorem summo labore ac studio ex diuturna Ecclesiasticorum Profa-*

no-

(37) Initio Praef. Volum. I. p. 27.

(38) Ibidem..

orumque scriptorum lectione omnia pene collegisse, quae ad Antiquitates veteris Ecclesiae, etsi id non raro pro partium studio, illustrandas conducere posse viderentur.

XXIII. Illud itaque unum iis, qui nostris sacris, institutisque sunt addicti in *Binghamo* merito displicebat, quod multa ab eo admitti vel refelli viderent, quae cum Catholicorum doctrina, sive cum veritate ipsa pugnant. Desiderari igitur a sapientioribus in Romana Ecclesia coeptum est, ut quemadmodum *Centuriatoribus Magdeburgensibus* Ecclesiasticam Historiam pessumdantibus, quasi e caelo missus opportune oppositus est immortalis *Baronius*, qui *Annales Ecclesiasticos* scribens, non solum cuique quodammodo, si non grandioribus, paribus saltem gradibus eo in itinere senticoso secum incedere spem ademit, sed de Religionis quoque hostibus gloriose triumphavit: ita quoque praesto esset ex nostris, qui maiore melioreque rerum apparatu Origines Antiquitatesque Christianas conscribens, armamentarium nobis intrueret adversus hostes, atque ad recte ediscendos majorum nostrorum mores, ritus, & disciplinam manuduceret. Adfuit tandem *Cl. Frater Thomas Maria Mamachius* ex Ordine Praedicatorum, Theologus Casanatensis, Graecus vir, omnigena Ecclesiastica eruditione praeditus. Hic non solum nostrorum, sed eorum quoque scriptorum, qui aut *Lutranis*, aut *Calvinianis*, aut *Anglicanis* partibus studerent, *Libros quum incredibili diligentia pervoluisset, cognovissetque, magnam rerum earum partem, quae iis continerentur, non ut veritas, sed ut eorum decreta poscerent, explicari; eo ipsum minus poenituit instituti sui, quo videret, ipsi & veritatis tuendae, & novitatis resellendae facultatem datam* (39). Quapropter alacri animo cum diu multumque secum cogitasset, accessit ad eam opinionem, ut quamvis secus nonnulli statuerent, ad omnia tamen, quae veterum Christianorum fuissent, colligenda plus viginti Libris opus non esse arbitraretur. . . . Intelligebat autem fuisse aliquos, qui in hoc genere versati fuerint, quorum ipse, quamvis non fuerit ordinem, methodumque scribendi sequutus, non eo tamen

d 2

des-

deferendos putavit, quo illos negligeret; sed quo suam ad id, quod erat propositum, rationem potiore esse indicaret. Si qua enim res est, ordo est scilicet, in quo servando suo cuique iudicio sit utendum (40). Itaque vix septem annorum spatio quinque voluminibus ad alteram uique Partem Libri III. pervenit; in quorum primo Libro de nominibus Christianorum, deque ab Ethnicis in eos excogitatis calumniis; in altero de origine, & Propagatione Christianae Religionis; in tertio de moribus veterum Christianorum; & in quarto de Primordiis, & veteri statu, ac ratione Hierarchiae Ecclesiasticae abunde actum est, atque inde maiora melioraque brevi expectanda a tam felici Scriptore videbantur. Sed jam vicesimus annus est, ex quo frustra quod superest ex Libro quarto, atque reliquos XVI. Libros expectamus, quum multa sexti voluminis folia sint etiam jam praelo expressa. Dolet sane, & dolet quam maxime, virum tantum, a quo hac tempestate tam egregium opus summa cum Christiani nominis gloria inchoatum vidimus, aliis elucubrandis operibus, doctis sane, at non aequè utilibus, & necessariis distentum, suscepti itineris initio substituisse. Dolet quoque, neminem adhuc ex potentioribus extitisse, qui subtractis illi e tabula alterius argumenti operibus, humanitate simul & auctoritate ad pensum absolvendum coegerit.

XXIII. Brevem hunc, & veluti contractum Universae Ecclesiasticae Antiquitatis prospectum oculis Legentium subicere necessarium duximus, ut facilius intelligatur, quo in lumine Christianae Antiquitates erant, dum ad illarum Institutiones elucubrandas animum adiunxit; ac praeinde quosnam sibi fontes adeundos, & quonam improbo labore, studioque diligenti meram sibi evitandam proposuerit *Selvagius*. Bina profecto in ejus vita distinguenda sunt tempora. Primum illud fuit, quo Sacerdos initiatus, Scholisque Archiepiscopii egressus An. **MDCCCLII.** in pervolutandis diuque noctuque *Baronii* Annalibus, *Historia Natalis ab Alexandro*, *Commentariis Christiani Lupi* in Canones, *Cardinalis Bonae* Litur-

(40) Ibidem pag. XII.

Liturgicis operibus, Originibus Ecclesiasticis *Binghami*, aliisque nonnullis ejusdem argumenti Scriptoribus septennio circiter insudavit. Nullum tunc praeterire sivit tempus ab injunctis sibi Litterariis curis liberum, quod in perscrutandis horum scriptis, atque ex iis sedulo in Adversaria sua referendo non insumserit. Vidit sane *Binghamum* Antiquitates Ecclesiasticas, & diligentius prae ceteris collegisse, & enucleasse clarius; verum illum, ut diximus, non semper veritati litasse, atque adeo in multis studio partium transversum actum fuisse animadvertit: qua de causa nostri, praesertim imperiti, tale opus legere merito vetabantur. Dein multa, etsi bona, nimis tamen prolixè ab illo fuisse explanata, veterumque testimoniis saepe sat plurimis confirmata, quod in causa erat, ut multi ab ejus lectione absterrentur. Hoc *Julium* ita sensit, ipsemet testatur: *Ad Binghamum*, ait, *quod attinet, praeterquam quod plurima in ejus opere haeretica, utpote ab haeretico homine profecta, offendere est; illud etiam accedit, undeno (41) esse volumine compactum. Adhaec nimia caritate minime vulgare vix nostratibus, maxime adolescentulis obvium esse (42). Quapropter omnium bono, & juvenum praesertim, optime consultum putavit, si praesto esset, qui Origines illas in compendium prudenter redigeret, ubi abundarent, atque sublato veneno falsorum dogmatum sapienter vera propinaret. Tali namque viatico senticosum Theologiae, Liturgiae, Canonique Juris curriculum harum disciplinarum auditoribus facilius laetiusque esse futurum. Ut hoc itaque consilium ipsi primum in mentem venit, ita illud perficere, si potis esset, tentare decrevit. Quod ex ejus narratione patet abunde (43). Illud heic silentio praetervehi abs re fuerit, id nobis propositum olim fuisse, ubi primum ad ejusmodi illustrandas (Ecclesiasticas Antiquitates), & adolescentium usibus addicendas animus adjunximus: *Binghami**

d 3

sci-

(41) Dissertationes *Binghami*, quae decimo volumine continentur, Originum Christianarum partem sane non constituunt, sed illis extra ordinem addi solent.

(42) In Anteloquio Volum. I. §. XI.

(43) Ibidem §. XIII.

scilicet opus, qua parte in aliena a sacrosanctis Ecclesiae Catholicae sanctionibus, & a Tironum commodis excreverat, ac discesserat, retexers, ac veluti undequaque recideret, atque ad severiorem Catholicorum Regulam exigere, quo nostrorum commodis cautum consultumque iretur.

XXV. Jam multum processerat in *Binghamo* contrahendo *Julius*, Nonumque ejusdem *Originum* Volumen ad manus erat, quum An. CIOCCCLX. (scilicet undecimo post Voluminis *Mamachiani* prioris editionem) primum ab *Amico* commodata, deinde empta ab ipso tuere quinque *Cl. Thomae Mariae Mamachii* volumina de *Originibus*, & *Antiquitatibus Christianis*. En alterum in hoc studio, novumque laborum tempus. Sensit tunc *Selvigius*, *Mamachio* in arenam adversus *Binghamum* descendente, partem illam *Binghami* refellendi abjiciendam prorsus sibi esse. Summopere praeterea placuit *Julio*, *Mamachium* docte solideque in *Originum* suarum Libro II. de *Origine*, & *Propagatione Christianae Religionis*, & de *Persecutionibus*, quibus Catholica Ecclesia quatuor primis seculis vexata ab *Ethnicis* est (quod Ecclesiastico Antiquario in antecessum noscere pernecessarium est) pertractavisse. Cum eodem namque Auctore (44) probare illorum sententiam non poterat, qui missis *Originibus*, *Progressionisque Religionis*, de forma *Christianae Civitatis* agendum sibi esse judicarent. Quapropter ad hunc Librum perstringendum, eique nonnulla breviter addenda De *Propagatione Religionis Christianae* in illa *Italiae* parte, quae *Regnum Apuliae*, postmodum *Sicilia Prima*, & *Citerior*, vel *Regnum Neapolitanum* est appellata, me impellente, operamque praestante, libenter accessit. Diu reliqua *Mamachii* volumina cum *Eruditis* omnibus idem enixe desiderantibus expectavit *Selvigius*, multa inde sibi seligenda sperans. At (ut ipsemet testatur) ille (nempe *Mamachius*) viginti hac de re pollicitus, quinque satis grandibus evulgatis voluminibus (quae sunt plerumque optimorum librorum facta) vix quartum attigit Librum: Credo, quod gravioribus curis distentus, spem edendorum aliorum prorsus abjecerit: maxime quum ab postremi evulgati voluminis editione jam ferme

(44) *Cl. Mamachius* in cit. Praef. Vol. I. p. 12.

ferme viginti (melius tunc septendecim) annorum spatium interceptum satis constet (45).

XXVI. Hinc quum regendae Juris Civilis & Canonici Cathedrae in Neapolitano Archiepiscopio , ut dictum est , sedulo vacaret , post iterum evulgas *Canonum Institutiones* , relicto consilio de *Binghami Compendio* elucubrando , quia & plurima de suo addiderat , aliaque via incedere constituerat , ad ordinandas edendaeque eadem fere Institutionum *Canonicarum* methodo *Antiquitates Christianas* manum admovit. Qua in re , quamvis nonnulla ex *Binghami* , *Mamachii* , aliorumque penu , tamquam in medio posita , in suum traduxerit , multa tamen addidit e fundo suo , aliqua refutavit , atque omnia ordine Institutionum apte digessit ; quod ita ipse fatetur ingenue (46) : *At secus , ut fieri solet , procedente studio- rum nostrorum ratione , res tulit . Eo enim sensim delati visi sumus , ut diversa a Binghamo vestigia persequentes , hoc quidquid est Christianarum Antiquitatum omnia conderemus ; quo fortasse quaedam ab eo , sicuti usus venit , illata sunt , ut tamen nobis summos labores , ac diuturnum super hac re studium minime condonaverimus .* Hujusce igitur operis sui prospectum , ejusque summa capita his verbis enarrat *Julius* (47) : *Quin sex voluminum mole oneratum prodiret , vix aliter fieri potuit . Ejusmodi enim , Institutionum instar , quatuor in Libros tribuere placuit . Quorum primo (praemisso quasi Prodro- mi loco , quod reapse faciendum erat , de Evangelii per orbem univ- ersum propagatione , & de Persecutionibus , quas per quatuor priora secula Ecclesia passa est , ut Mamachius fecerat) agemus de Christianis generatim , ac in specie de Clericis , Fidelibus , Laicis , & Catechumenis . Secundo de Ecclesiis , Liturgiis , Je- juniis , ceteroque cultu Deo , Sanctisque exhibendo . Tertio de Ritibus in Sacramentorum administratione olim ab Ecclesia adhibitis . Quarto demum de veteri Ecclesiastica Disciplina in coercendis graviorum criminum reis . Porro ex priori-*

d 4 bus

(45) In Anteloquio cit. Volum. I. §. X.

(46) Ibidem §. XIII.

(47) Ibidem §. XIII.

bus duobus Libris quisque duobus voluminibus concludetur; cetera, quae supersunt volumina, tertium, & quartum Librum complectentur.

XXVII. Anno igitur C^LI⁵CCLXXII. (scilicet post XX. circiter annos laboris allidui in hoc opere perficiendo horis subcissivis exantlati) priorem Partem Libri primi, sive Volumen primum *Institutionum Antiquitatum Christianarum* vulgavit *Julius*; quas utique Institutiones Viro amplissimo & doctissimo *Ildephonso Clementi de Arostequi*, *Caroli III. Regis Catholici*, ab arcanis Regni Consiliis, & Tribunalis *Cruciatae Hispanae* Monarchiae supremo Praesidi, utpote hujus Operis edendi, exstimulatori acerrimo (quem Matrity praeterito anno defunctum non sine luctu accepimus) dicatas voluit (48). Hinc qua erat Auctor humilitate praeditus, inter cetera in Anteloquio (49) de merito operis sui factus est sincere: *Nequaquam doctis, ac veluti metam adeptis, quam Tironibus, ac vixdum carcere egressis scribimus; nec Antiquitates quascunque simul collectas; sed strictim, ac Institutionum methodo comprehensas Juvenum nostrorum, quorum unice studemus commodo, exhibemus. . . . Ut qui non laudi inani captandae, sed publicae utilitati fovendae scribimus.*

XXVIII. Verum longe nobiliter de hisce Antiquitatum Christianarum Institutionibus sensere Eruditi omnes. *Josephus Simiolius*, Canonicus Neapolitanus, Censorque operis, (quem jam antea laudavimus), in sua censura (50) ait: *In iis (Antiquariis Institutionibus) evoluta, disclusa, educta vidi semina, quae Clarissimus Auctor in suis Institutionibus Canonicis jecerat. Et Josephus Rossius (cujus superius cum laude meminimus) Censor Ecclesiasticus,*

(48) Elegantissimam, benevolentiaeque plenam Epistolam, qua Amplissimus *Ildephonsus Clemens de Arostequi* de Institutionibus Antiquitatum Christianarum sibi dicatis *Julio Selvagio* nostro humanissime gratias egit, dedimus in fine hujusce Commentarii.

(49) In cit. Anteloquio §. XII.

(50) In dicta Censura data XVIII. Kalen. Majas C^LI⁵CCLXXII.

sticus, doctrinam eruditionemque Auctoris in Canonibus explicandis, nec non facilitatem elegantiamque scribendi, docendique perspicuitatem, quae *Selvagii* peculiares erant dotes, ita metitis laudibus ornat (51): *De Legibus, Institutis, ac Moribus Ecclesiae veteris Praeclarus Auctor ita differit, ut nihil omittat, quod ad operis propemodum immensi perfectionem requiratur . . . novi aliquid passim adspersit, & rem gravissimam explicat mirabili facilitate, singulari etiam elegantia, & perspicuitate.* Idem plane iudicium de hoc opere tulerunt docti Scriptores Ephemeridum Rei Litterariae Florentinarum (52), quorum non verba, sed sententiam hic damus: „ Quod ad illustrandas „ *civiles Institutiones* jam praestiterat duobus suis voluminibus *Antiquitatum Romanarum Heineccius*, hoc idem „ modo *Julius Selvagi* *Antiquitatibus Christianis* ad passim declarandas suas *Canonicas Institutiones*. perfecit. „ Is primus dici potest ad hunc diem existisse, qui propositum adeo laude dignum coniungendi Historiam Eruditionemque Ecclesiasticam cum Canonibus Decretisque Ecclesiae absolverit. Quare hoc opus iis praestitotibus, quae haud facile in huiusmodi lucubrationibus reperiri possunt; nam primo doctrinam continet „ probatam, selectam, atque hinc inde nova eruditione „ ornatam; & dein (quod raro accidit) quadam facilitate, & simul elegantia, ac perspicuitate est praeditum „. Amica haec Canonum Christianarumque Antiquitatum conjunctio quanti facienda sit, exemplo suo demonstravit Celeberrimus Ecclesiasticae Restitutor Disciplinae S. Cardinalis *Carolus Borromaeus*, qui adhuc juvenis in ordinandis Canonicis studiis voluit, una cum moribus, actisque Majorum, Christianae Ecclesiae Canones conjungere, ut Scriptor ejus vitae enarrat (53): *Canonum*
ea

(51) Item in Censura data die XI. Jan. eodem anno.

(52) Hoc Clariss. Viri Iudicium de *Julii* Opere dederunt Fol. XXXXI. col. 648. seqq. A. D. VI III. Octobr. C I I C C L X X I I. Nosque integrum dedimus in fine Vol. II. post Auctoris mortem.

(53) *Carolus a Basilica Petri* in Vita S. *Caroli Borromaei* &c. Lib. VII. Cap. XI. n. XXXXIII.

ea scientia praejudicanda erat, quae Patrum mores, & Acta repraesentans, Ecclesiae componendae, atque ordinandae rationem continet; dolens eos communi consuetudine tantum Canones ad interpretandum seligi, qui ad lites, iudiciaque valent.

XXVIII. Non adhuc primum volumen legere desideramus, quum eodem anno paucis post mensibus volumen alterum, sive altera Libri Primi pars, in qua tum *de Clericis secundi Ordinis, eorumque Electionibus, Exemptionibus, Reditibus, & Moribus*; tum *de Monachis, Virginibus, aliisque Fidelibus, & Catechumenis*, differitur, pene jam prorsus edita vacuos Lectores praestolabatur. At non datum est *Julio* nostro post tam sollicitos labores illam evulgare; mense enim *Novembri* illius anni, ipse, ut mox narrabimus, obiit. Desperatum visum est cunctis desiderium legendi reliqua, quae supererant volumina, atque hasce diu expetitas Institutiones prae manibus habere numeris omnibus absolutas. Verum ab ejus Patruo, Sacerdote probatissimo *Maximo*, & amantissimo Fratre *Michaële* ego, utpote *Julio* veteri amicitia conjunctissimus, sum advocatus, ut scripta omnia in ejus forulis latentia diligenter excuterem, atque animadverterem sedulo, num omnia essent ita in antecessum ab eo parata, ut integrum opus edi posse videretur. Mihimet eo in negotio, & amicis non defui. Collegi scripta omnia, quae unice argumentum spectabant *Antiquitatum Christianarum*, eaque in partes digesti ab Auctore jam ante constitutas. Ex diligenti hac inquisitione tum opus pene absolutum, tum pauca tantummodo deesse compertum mihi est. Hinc reliquum operis brevi edendum censui, ut defuncti amici fides liberaretur; & pauca illa veterum testimonia, quae deerant, suis locis apte supplere statui. *Julio* namque in edendis operibus sollemnis mos fuit, jam primum a se scripta secundis veluti curis inter operas typographicas perficere. Datum est mihi a *Michaële* Fratre id curare; & sedulo curavi. Hinc factum est, ut duorum vix annorum curriculo quatuor volumina expolita, edita, & vulgata sint; atque ita integrum opus hoc anno *MDCCCLIII*. fuerit, etiam defuncto Auctore, absolutum; quod hac de

causa.

caussa dici majore ex parte *posthumum* potest. Post haec omnia, demum dici nonnulla deberent de paucis quibusdam dissertationibus, diatribis, aliisque opusculis vel inchoatis, vel jam perfectis, quae inedita *Selvagius* reliquit. At quodnam erit illorum fatum, divinare quum modo non possim, de illis verba facere supersedeo. Illud tantum addendum puto, quod mecum Eruditi sentient omnes, *Julium* tunc maxime Reipublicae Litterariae ereptum, quum aetatis anno XXXXIII. praecoci subactoque ingenio majora melioraque proferre opera spondebare.

XXX. Huc usque de litterario vivendi genere *Julii* nostri, deque scriptis ejus multa enarravimus; pauca nunc de moribus, praesertim de pietate illius, praestat breviter adnotare. Minuta fortasse, & levia videbuntur nonnullis, quae hoc in negotio erimus de eo dicturi. Quidam namque assueti magna, tantumque sonantia virorum summis Magistratibus, Militarive virtute illustrium audire & praedicare facta, privatorum hominum res domi prudenter fortiterque gestas flocci faciunt. Verum norunt sapientiores, in humiliore quoque vivendi genere multiplices semper humano animo patuisse vias egregia edendi facinora, virtutesque colendi, quae quamvis in privato vitae statu omnium oculos luce sua minime perstringant, sunt tamen hujusmodi, ut ex iis licet minutis, licet pro conditione rerum celebritatem nominis non promerentibus, ingenia tamen hominum occulta dignosci possint, num humi repant misere, vel feliciter assurgant. A pueritia igitur quicquid temporis a schola, aliisque domesticis exercitiis supererat, ut plurimum vel sacro inserviens matutinis horis, vel postmeridianis praesantificatam Eucharistiam adorans in *Paroeciali* Templo S. *Mariae in Kosmedin* modestus & humilis impendebat. Incredibile namque dictu est, ut antea monuimus, quanta caritate in omni vita hanc sacram Aedem, in qua Jesu Christi sanguine ablutus ad novam veramque vitam est renatus, semper fuerit prosequutus; quantaque honesta animi contentione illius jura, commoda, & ornamenta curaverit. Non semel de salebrosa quadam disceptatione, quam pro Curionibus illius loci sapienter *Ferdinandus III.* Rex noster Augustissimus Rescripto defi-

definivit, mecum ferventius quam de domesticis rebus loquentem audiui; immo quadam vice, dum apud virum summum una pranderemus, memini, adeo in jurium factorumque sacrae Paroecialis Aedis narratione excanduisse, ut cibi potusque oblitus monendus a me fuerit amice, ut manducaret tandem & quiesceret. Clero addictus, donec Sacerdotio non fuit initiatus, quolibet festo die primo mane sacram domum de more adibat *Presbyterorum Evangelicae Missionis, Congregationis S. Vincentii & Pauli*, ubi omnes simul Neapolitani Clerici *Sacramento Poenitentiae* detergi spiritu, atque illo *Eucharistiae* animo refecti, sacrificio sollempni celebrando vel inserviunt, vel adsunt, ut ita sensim in sacra *Liturgia* ministrare addiscant. Illinc *Julius*, ut scholastica negotia expetebant, vel ministerio Paroeciae suae praesto erat, vel studiis domi vacabat. Post prandium vero ad pueros pro cuiusque aetatis captu breviter dilucideque Christi doctrina imbuedos, ut mos est, sedulus incumbabat; dein maximum invisebat saepe Infirmorum Hospitium, ubi cum aliquot optime moratis sociis verbo, & opere aegros levabat: adscriptus namque erat *Sodalitas S. Mariae omnium Sanctorum*, cui curae est humanissime infirmis misericordiae opera praestare. Haec & alia, saepe non levia, alacri animo peragebat *Julius*. Quod si cui admirationem afferat, quomodo sanitate parum firma potuerit ipse tanto nisu & studiis, & pietati vacare, ut diurnis muneribus suis defuerit nunquam: sciat is quae to, victus frugalitate, divisione horarum prudenti, constantique vivendi ratione id brevi effecisse, quod alii diuturno vix tempore aggrediuntur; nam raro eum oriens Sol in lecto dormientem, & raro deambulantiem extra domum tenebrae ingruentes deprehenderunt. Immo si aliquando cum amicis in via colloquentem serus occupasset vespere, ipse subridens aiebat: *Aquaeductus diffluunt, domum redeamus amici*; & statim valedicto abibat.

XXXI. Sacerdos factus *Selvagius* in dilectissima Paroecia sua *Sanctae Mariae in Kosmedin* sacrificium quotidie offerebat, non diuturnitate piis etiam adstantibus quandoque importuna protractum, sed intentione animi, cordis ardore, modestiaque corporis Deo & hominibus gratum.

rum. Quod si negotia Ecclesiastica expostulassent, ut in Cathedrali aliquando moraretur, vel ibi sacris operabatur, vel in proximum Sancti *Philippi Neri* templum celebraturus divertebat. Hoc sane accidit, antequam Pontificio diplomate ornatus domi Oratorium haberet: nam postquam privilegio datum est in privatis familiariae aedibus rite Aram Deo statuere, quam in cubiculo ab omni domestico usu, ut decet, libero magnifice paravit, ad eam plurimum pietate, atque reverentia summa sacrificaturus accessit, ut quotquot casu adstiteret, ingenue testantur. Immo plus vice simplici fratris filios, ceterosque familiares, ut in Oratorii cubiculum ingredientibus ad pietatem se componerent, hisce verbis ex animi sententia hortabatur: *Hic domus Dei est: hic quotidie habemus Deum nostrum appropinquantem nobis: tenete linguam, & corde orate*. Quamvis in studia sese abdidisset *Julius*; non tamen a praedicatione divini verbi, atque ab excipiendis Fidelium confessionibus prorsus abstinuit: quippe qui ad sacras missiones, ut ajunt, bis cum sociis perrexerit urbe procul patria. In quarum altera ardentissimo, quo aestuabat, loca sancta invisendi desiderio, nonnihil satisfecit. Nam ex *Altomuro* in *Pemecia* *Barium* divertens, sepulcra celebravit *S. Sabini Canusini* Episcopi, Principis patroni Primatialis Provinciae Ecclesiae Bariensis; & *S. Nicolai* Archiepiscopi *Myrensis*, Principis Patroni Provinciae Terrae Bari: ut & sacram Cryptam est veneratus *S. Michaelis* Archangeli in Monte Gargano.

XXXII. Dixi *Julium* nostrum maximopere optasse, ut inviseret loca sancta. Constat enim ex eo tempore, cum *Institutionibus Antiquitatum Christianarum* conscribendis insudare coepit, inter fines, quorum causa adlaborandum sibi intelligebat, & illum fuisse propositum, scilicet iter, olim instituendi, ut ejusmodi loca praesens veneraretur, ea potissimum pecunia, quam ex divenditis illius operis exemplaribus colligere potuisset. Praestat hoc ipsum ab eo audire, qui quibusdam foliis, quae in ejus forulis servantur, hanc animi sui sententiam his prope verbis vernaculo sermone adliniverat: *In hoc opere Antiquitatum Christianarum auxilio Dei perficiendo fines, quos* *prae*

prae oculis proposui mihi, duo sunt: Primum Gloria Dei nostri sincera; Altera desiderium excitandi inter fideles, & praesertim in Clero spiritum Ecclesiae Christi Primigeniae. Postquam autem hoc opus perfecero, pecunia inde comparata statui in corde meo intrudere loca sancta, vel saltem sacram domum Laurentianam, ubi, ut pie creditur, Verbum Caro factum est, & hinc sepulcra Apostolorum Petri & Pauli, & Catacumbas Martyrum Romae sitas. Hoc enixe desidero; & si adhuc hoc propositum non impleverim, in causa fuit observantia divini praecepti, Honora Patrem tuum, & Matrem tuam. Et profecto verbis prosequi haud facile est, quanta reverentia, quanta caritate, quantaque observantia Majoribus suis, & praecipue Parentibus obtemperaverit Julius, ut nihil pene sine eorum vel mandato, vel consilio aggrediretur, atque multa facere praetermitteret non alia de causa, nisi quia fortasse illis non placerent. Quoties rusticatum abibat, sine eorum benedictione iter ipsi arripere nefas. Immo discedens saepe Amicos, ut pro se Genitores inviserent, orabat; & postrema hac vice, post quam sane paternam non amplius domum revisit, me a Cathedra descendantem convenit, ibique, nescio qua animi praevidentia, oravit obsecravitque, ut Matrem ita levarem verbis, ut ex absentia sua non moereret; suumque Fratrem Michaelem sibi carissimum admonerem, ne Filios suos, & prae ceteris Gasparem Primogenitum, severe nimis objurgaret in iis, quae mors non spectant, praedicens illos adhuc esse pueros bona indole, ingenioque perspicaci praeditos. Patris mortem sensit acerbissime, sed patienter sustinuit, tum quia, ut Christianum decet, illius honestate pietateque solabatur quammaxime; tum etiam quia cohibere seipsum oportunitatem ducebat, ne lacrymis suis Viduae Matris vulnus recrudesceret.

XXXIII. Quamvis autem Patrem revereretur, coleretque Matrem, & utrique obsequentissimus fuerit semper Julius; prae ceteris tamen domesticis majoribus Maximum Patrum suum, Sacerdotem utique pium, prudentem, doctum, Genitoribus id annuentibus, Parentis dilectissimi loco semper habuit. Par namque Ecclesiasticae vitae ratio, quam uterque sequebatur, eadem domus, & in

in eadem domo proxima utriusque cubicula, eadem mensa, atque vix intermissa confabulatio, ipsa denique consanguinitas faciebant, ut *Maximus Julium* Nepotem pro filio, pro Patre & Rectore *Maximum* Patrum *Julius* haberet. Hinc domum rediens Patruo suo diurnae vitae rationem quotidie reddebat exactam. Dein cum eo alternatim *Psalmodiam Liturgicam in Canonicas Horas*, sive *statuta Deum pro Populo precandæ tempora, distributam de more pie distincteque* recitabat: cum eo spiritu & voce orabat; *Theologiae Morum* particulam aliquam singulis prope diebus, facili quidem methodo, propositis nempe definitionibus vocum, & principiis metaphysicis loco Axiomatum referatis, per casus peculiares illo interrogante percurrerebat: quae demum proximo die erant peragenda, exponebat breviter & ex ejus consilio, vel omittebat catus, vel diligenter executioni mandabat. Nihil certe magni momenti, donec vixit, licet quadragesimo anno major, fecit *Julius*, quod ad Patruum voluntatem, sanctosque mores adamussim non conformaverit. Quo factum est, ut ambo paribus prope virtutibus adeo floruerint, ut qui unum ornasset, alterum laudasse videatur (54). XXXIIII.

(54) Sub Imagine hujus pii utique, docti, ac fidelium saluti apprime dicatissimi Viri haec nostra apposita est Inscriptio, qua ejus Elogium comprehenditur.

MAXIMVS. SELVAGIVS. SACERDOS. NEAPOLITANVS. QVO. VIRTVTVM. THESAVRO. DI-
TIOR. EO. FAMAE. FVGA. CAVTIOR. DVM
EX. OBEDIENTIA. PRAESES. MANIPVLI. OPE-
RARIORVM. SODALITII. S. MARIAE. PVRI-
TIS. CHRISTI. VINEAM. VBIQVE. EXCOLEN-
TIVM. IN. TVRRI. OCTAVA. SACRO. VACA-
BAT. MINISTERIO. VT. DEO. CVI. VNICE
SERVIERAT. CITIVS. CONIVNGERETVR. RE-
PENTINO. ALIIS. SIBI. ANTE. PRAEVISO. COR-
REPTVS. MORBO. APOSTOLICOS. INTER. LA-
BORES. OBIIT. HORA. VII. NOCTIS. PRID-
NON. FEBR. CIOCCCLXXIIII

NATVS. III. KAL. SEPT. CIOCCXI. VIXIT
ANNOS. LXII. MENS. V. DIES. IIII

XXXIII. Profecto quicumque *Julium* probe noverunt, fatentur omnes, eum Christiana Philosophia, non umbratili illa quidem & verbosa, sed factis integroque vitae cursu comprobata praestitisse. Arduis in rebus aequam semper mentem servavit; & quoties adversa imminebant, componebat se, ut ait Poeta (55), teres & rotundus ad omnia. Humanitate ita omnes prosequabatur, ut impiger vilis sit saepe commoda sua praetermittere, ut omnibus juvandis praesto esset; quod praesertim in Librorum edendorum censura expedienda manifeste apparuit; qua in re horas somno, opportunaque relaxationi auferebat, ne diu alios longa expectatione detineret. In amicis fide, sinceritateque sancta colendis fuit adeo constans, ut aemulos saepe suos vicerit obsequio, sibi-que adjunxerit perpetuo constantem ob amicitiam. In egenis, miserisque levandis fuit semper paratissimus, multisque secreto est opitulatus tum pecunia, tum consilio. Providus tandem rerum suarum curator, parabat antea diligenter, quae mox futura erant necessaria. His aliisque virtutibus quum apud omnes inclaurisset *Julius*, mirum est, quantum finitimis praesertim Ecclesiis profuerit. Hinc *Andreas Torre* vigilantissimus Minorensis Episcopus, *Franciscus Antonius Ruocco*, Insulae Caprearum Praefulus, *Alphonsus Ligorius*, Novae Congregationis divini Redemptoris Institutor prudens, & pius doctusque Episcopus S. Agathae Gothorum, plurimia sacra eruditione redundantibus, atque animorum saluti apprime utilibus editis operibus merito, & contra votum suum, in Litteratorum Republica, & in Dei Ecclesia celeberrimis; alique Antistites, in examine Clericorum, & in reliquis Ecclesiarum negotiis *Selvagium* tamquam Consiliarium, & quasi laborum suorum socium vel literis interpellabant, vel ad se venire amica expostulatione cogebant. Prae ceteris vero *Januarius Albertinus* Episcopus Casertae, dominicae caulae Pastor incomparabilis, quem jam extinctum dolemus, nihil in ordinandis Seminariis, universisque Cleri studiis, in praefigendis cuique Paroeciae Pa-

(55) Horat. Lib. II. Satir. VII. ver. 86.

Pastoribus, in doctrina populo explicanda, & reliquis Ecclesiae suae negotiis expediendis operabatur, quod vel ab abiente per litteras, vel voce a praesente *Selvagio* non audisset esse faciendum.

XXXV. Ad haec quidem finitimarum Ecclesiarum negotia expedienda accersitus ut plurimum *Selvagius* accedebat, quum feriis Bacchanalibus, vel Paschalibus, vel praesertim Autumnalibus ab urbanis muneribus vacare legitime poterat. Compago enim ejus corporis, ut diximus, non satis firma, studiorum vi quodammodo labefactata opportunis hisce statis temporibus interpositis vacationibus reficiebatur. Quam quidem tuendae sanitatis rationem adeo constanter servavit, ut nullum praeterire permiserit annum, in quo vel semel, vel etiam bis patria non exierit rusticatum. Quamvis autem & in his rusticationibus literarum viaticum semper secum deduxerit, tempusque legendo, & scriptitando non perfunctorie insumpserit, illa tamen aprici, purgationisque aëris respiratio, deambulationes, confabulationes, novarumque rerum apparatus animum, corpusque adeo recreabant, ut domum posthaec redeuntem quasi renatum Amici *Julium* salutarent. Quo factum, ut quotquot pagorum, urbiumque vicinarum bene morati homines eum noscerent, & amarent, tot sane vehementer eum deprecarentur, ut ad sua potius, quam ad alia loca, plausibilibus propositis argumentis, rusticatum feriatis temporibus accederet. Hinc ipse, ut bono animo omnibus satisfaceret, aliquando *Amalphiam*, *Scalam*, *Ravellum*, & *Minurum*; aliquando *Capreas*, *Massam Lubrensem*, *Surrentum*, *Vicum Aequensense Stabiasque*; aliquando ad *Turrim Octavam*, sive *Turrim Graeci* inter *Herculanum* & *Pompejos*; saepius *Casertam*, ubi Augustum Regis Nostri exsurgit Praetorium, contendebat; nec semel quoque in Regali *Villa Porticum*, ubi alterum positum est Regium Praetorium, secum eum habuit vir Amplissimus *Ildephonsus Clemens de Arossequi* tunc Hispanus apud Regem Siciliarum Legatus, qui doctis viris libentissime utebatur. Post mortem vero *Januarii Albertini* Episcopi Casertani, cum Episcopo *Sanctae Agathae Getherum Alphonso Ligerio* in amoeno *Arensi* oppido au-

tume

tumalibus diebus sanctissime genio indulgebat ; in qua quidem rutilatione tandem obiit.

XXXVI. Postquam enim Mense Septembri Anni **CI^oICCLXXII.** a docendi munere liber fuit, compositis de more domesticis rebus, atque *Institutionum Antiquitatum Christianarum* altero Volumine absoluto, & in publicum prodire jussu, *Arentium* se contulit. Fuit ibi ad usque **VIII.** Kalend. Novem. quo die, quum jam reditum in patriam cogitaret, ut antequam discederet, valediceret Amicis, & praesertim *Mario Abenanti*, Viro nobili, humanissimo, & liberali, quicum ei antiqua intercedebat necessitudo, *Matalaunum* (56) perrexit, rhedam re-

(56) *Matalaunum*, Castrum Campaniae medio aevo non incelebre, in valle unius ex *Tifatis* Montibus in Dioecesi Casertana positum, sane populosum, opulentum, atque aedibus tum sacris, cum profanis elegantibus, amoenisque hortis conspicuum, **An.CI^oICCCXXXV.** jure & titulo Civitatis fuit donatum a *Carolo Borbonio* Siciliarum Rege Augustissimo, quod ipse eo loci castrametatus deditionem Neapolitanae Urbis ultro oblatam receperit ; uti etiam quod per quam *vallem occultam* post *Tifata*, ubi Annibal suppetias daturus Capuanis suis a Romano exercitu obsessis *Tarento* *delectis* *peditum*, *equitumque*, quam poterat aptissimis ad maturandum iter, atque tribus & triginta Elephantibus veniens confedit, ut ex *Livii* Libr. XXVI. egregie firmat *Peregrinus* Camp. Felicis Dissert. II. Num. XXVII. ; per eandem ipse *Carolus* Rex in expeditionem reliquae Siciliae *Cisfretanae*, & *Transfretanae* victorem exercitum transduxit. Profecto placeret incolis, originum suarum non incuriosis a scriptoribus probari Castrum suum cum Civitate *Calatia* *Cis-Vulturnina* jam excisa, eique propinqua, de antiquitate certare, ut ait *Pratillus* *Viae Appiae illustratae* Lib. III. Cap. V. ; quasi *Calatini* pro munimine Urbis in Monte *Tifata* Turrim, Castrumque *Matalauni* aedificarint. Ut haec originationo nullo antiquo monumento testante mihi non arridet ; ita nec arridet illa ejusdem *Pratilli*, qua credit fortasse Arcem ibi a Saracenis fuisse extructam,

regente Canonico *Arentii* amicissimo, & aurigationis fortasse non imperito. Verum vix Oppidum tenebant, quum Canonicus, ut plaustrum vitaret diligenter, supine violentique in saxum praegrande rotam sinistram impegit;

e 2

quo

Etiam, qui hac de causa illam *Magdalonum* dixerunt, quia *Magdal* vox ab Oriente petita *Turrim* significat. At quotusquisque est, qui Sarcenos unquam ibi confedisce scribat? Firma mihi stat sententia, *Matalaunum* Coloniam fuisse praepotentium in Italia Langobardorum, qui Castrum illud aedificaverunt ad continendos in obedientia Campanos. Ipsemet *Pratillus* quidem fatetur *Turrim* cacumini montis *Matalauno* imminenti impositam, structuram esse Langobardicam; immo *Matalaunum* ipsum a priore sobole Langobardorum Principum Capuae fuisse aedificatum. Erit fortasse qui mirabitur, Castrum hoc a nonnullis dictum *Matalonum*, vel *Magdalonum*, vel pro ingenio *Metam-Leonis*, a me dici *Matalaunum*. Verum mirari desinent quicumque nomen loci a Langobarda gente extrocti, nonnisi a lingua Langobarda, sive Germana esse deducendum; praesertim quum *Magdalonum*, vel *Matalonum* nullam praebet significationem. Itaque *Matalaunum* ex duplici Germanica, & hinc Langobardica voce dictum censeo, scil. MATA, & LAUN. *Mata* namque significat agrum paludosum, silvofum, nemorosum in valle positum, ut medii aevi prolatis textibus in suo Glossar. Med. & Inf. Latin. demonstrat *Du-Cangius*. In Charta namque Pontii Comitis Caporitani an. 1063, apud Baluz. ad Capitul. Num. 149. habetur: *Donamus pro hereditate paterna, vel materna ipsam forest, vel ipsam MATAM, quae dicitur silva S. Romani &c.* In Pancarta quoque Abbatiae S. Stephani de Vallibus apud Xantones Char. II. legitur: *Videlicet in decimis, terris, vineis, hominibus, & burgo de Vallibus . . . in palude MATIS cum nemore*: Et Char. III. *in palude, & MATIS, & pratis*. Vox autem *Lann* significat donum; unde apud Germanos, & inde Langobardos *Launehilde*, vel *Launegilt* est donum Reciprocum, seu Pretium quodammodo rei donatae significat, ut idem *Du-Cangius*

quo factum, ut rheda dextrorsum ruente *Julius* infelicitè dextrum latus terrae illideret. Ex illo casu inopino ejus corpus non mediocriter contusum, atque os femoris, quod ἰσχυρ dicunt Medici, est luxatum. Illico domum curru suo infirmum traduxit *Abenantes*, advocatoque peritissimo Chirurgo fecit, ut ossa luxata, diligenter medica manu tractata, priorem tenerent locum. Ut autem eadem ossa ita recomposita, & paullatim conglutinata firmarentur, jussit Chirurgus, per aliquot dies supinum in lecto jacere *Julium*, dextro femore tabellis confrieto, atque ne contraheretur, lapidis ex pede suspensi gravitate distento. Fortasse id mali ita curandum erat ex artis peritia, ut ossa recte suo loco starent: at dum probe ossa curantur, corporis machina interna humorum perturbatione dissolvitur. Humores namque eo corporis situ ad pectus regurgitantes, respirationem, quae, ut notatum est, facilis ei non erat, reddidere difficillimam. Quare quum fractura jam nulla esset, ipseque *Julius* feliciter V. Idus Novemb. surrexisset e lecto, & per cubiculum sano similis deambulasset, sequenti die Sancto *Andreae Abelinati* sacro currum expectans, quo Neapolim, ut omnes hortabantur Amici, remearet, hora noctis XI. expersfactus cum puero, qui ei praesto erat, Beatae Virginis Mariae laudum corollam, quam *Rosarium* dicunt, recitare occoepit. Vix decimam-quintam precum partem absolverat, quum gravi correptus somno, puerum hortatus, ut quiesceret, obdormivit. Verum tunc ab humoribus pectus ejus obsidentibus oppressus, ut credere par est, placidissime obiit circa horam XII. quum Neapoli advenientes Amici, ut sanum traducerent, mortuum invenerunt. Voluit sane Vir providentissimus *Nicolaus Filomarinus* Episcopus Casertanus, ut Clerus Matalaunienfis ulla sine mercede, grati animi ergo, tanti viri funus deduceret.

At

gius testatur. Quare *Matalaunum* idem est mea sententia, ac *agrum palude, silvis, nemore pratisque constans, atque dono datum*. Pauca haec ex dissertatione mea de *Castro Matalauni Langobardorum Colonia* excerpti, de quibus judicium Eruditis libens lubensque relinquo.

At *Michaël* Frater, licet dolore externatus, fecit, ut in Regali Templo Sanctissimæ Virginis ab Angelo Adnuntiatae, locum sepulturae prope Aram Salvatoris Nostri Cruci adfixi libenter dantibus *Dominicanis Langobardis*, honorifice tumularetur, hoc, me dictante, appposito Titulo (57).

A.

(57) Sub ejusdem *Julii* nostri Imagine *Salvator Calvante*, Vir doctrina, litterisque politioribus egregie excultus, atque in primis ingenuo amicitiae candore omnibus carissimus hoc, aureo seculo dignum, inscripsit Epigramma:

CORPORIS. HIC. PARVI. SPECTATVR. IMAGO
 QVOD. OLIM
 INGENTIS. SEDES. EXTITIT. INGENII
 ISTE. BREVI. EST. AVSVS. CVRIS. DISTENTVS
 ET. AGER
 QVOD. VACVI. ET. VALIDI. VIX
 POTVERE. DIV
 SVSTVLIT. HVNC. IVVENEM. TERRIS. MORS
 INVIDA. CVR. HOC
 AN. SCRIPTA ENVMERANS. CREDIDIT
 ESSE. SENEM

A. P. Ω.

QVIETI. AETERNAE

IVLII. LAVRENTII SELVAGII

SACERD. PIETATE. LITERISQ. CLARISSIMI
QVI. IN. NEAPOLITANA. ARCHIEPISCOPALI
ACADEMIA. CANONICI. CIVILISQVE IVRIS
PROFESSOR. EDITIS. IAM. IVRIS. VTRIVSQ
ELEMENTIS. INCLARVIT. QVIQVE QVVM
PVRIORIS. ECCLESIASTICAE. DISCIPLINAE
AMANTISSIMVS. ANTIQVITATVM. CHRI
STIANARVM. INSTITVTIONES. EDERET. ET
MAIORA. MEDITARETVR. INOPINO. RHE
DAE. CASV. HIC. MATALAVNI. VBI. INNO
CENTISSIME. RVSTICABATVR. SANCTISSIME
OBIIT.

PATRES. ORD. PRAED. LOCVM. SEPVLTVRAE
BENEFICENTIA. SVA. DEDERVNT
MICHAEL. SELVAGIVS. MERITO. DOLENTISS
FRATRI. B. M. TITVLVM. P

NATVS. III. ID. AVG. CI¹1²CCXXVIII
ET. MORTVVS. IIII. ID. NOV. CI¹1²CCLXXII
VIXIT. ANN. XXXXIIII. MENS. III

F I N I S.

JU.

JULIO LAURENTIO SELVAGIO

Viro Clarissimo, pariterque Doctissimo

IN ARCHIEPISCOPALI UNIVERSITATE NEAPOLITANA
CANONUM ANTECESSORI MERITISSIMO

χαίρειν

ILDEPHONSUS CLEMENTE
AROSTEQUI.

Gratissimas tuas literas, quas ad me dedisti IV. *Nonas Augusti*, non sine magno gaudio excepi, dum in *Villa Regia Sancti Ildephonsi* natalitios vestrae Reginae, nostraeque Asturiarum Principis dies celebraturus diversarer. Tunc nec potui, nec volui illico tibi responsum dare; nam quum in illis mihi nunciaves, librum tuum de Ecclesiasticis Antiquitatibus ad me mittere, & simul ex epistola nostri Benedicti intelligerem, se illum avida manu Matrini interceptisse, ac retinuisse, tibi rescribere abstinui, donec Matritum non remearem. At statim ac domum propriam petii, incredibile est, quanta sollicitudine librum tuum quaesierim, quaesitum vero famelicis oculis non modo perlustrare, sed & pervolutare incoepi. Huic uni negotio dum cubiculo meo inclusus totus eram, omnibus sive domesticis, sive extraneis ad me adire prohibui, verens, ne ab optata, ac lepore plena lectione deviant, & distraherent. Sed o mirum! Vix in tui libri fastigium inieci oculos, ac tu subito in ipso limine mihi te obviam facis, & humanissima porrecta epistola me festine currentem sistis, ac desines. Et percepi, te opus tuum mihi nuncupare velle: tua venia candide dicam, ipso initio levi commotione me fuisse affectum eo magis, quod tu saepenumero me hujusmodi aliorum officia non solum fastidiose ferentem, quin & respuentem intellexisti ac audisti. Verum ubi animo sedato, pacatoque nostram recolui inveteratam, conjunctissimamque necessitudinem, & tui animi candorem, ac ingenuitatem rependi; non jam, ut Danaum dona ferentem, te

fer-

formidavi, sed ut meritissimi, & verissimi amici carum munus accepi; illudque carius adhuc fuit, quod a te ob probitatem, doctrinam, & eloquentiam laudatissimo viro laudari meo maximo honori recensebam. Quae quum ita sint, ecquid dicam, mi Juli, quum tu amore ductus, non tantum me laudibus cumulas, sed, quod caput est, Nepotem meum Benedictum, quem ob id unum, quod tui amantissimum se dicitur, amplius nimis commendas? Ingratissimos equidem diceres Nepotem, Patruumque, si, quas possunt, immortales tibi non agerent gratias, & perpetuo se tibi devinctos non profiterentur. Bene, inquit, haec omnia se habent. At quum de meo opere iudicium tuum mihi prodis? Justa sane est ista tua animadversio; at tu non omni culpa cares, quin tibi satisfecerim; nam me operi tuo legendo inhaerentem suavissimo, ac nitidissimo tuo sermone detinuisti; praeterea haud facile negotium credas, de praefato opere in tam parva temporis angustia maturam proferre sententiam. Praebe itaque, Amice, praebe mihi non longas inducias, & meam, ut optas, mentem tibi aperim. Modo tibi satis praeconceptionem de te, tuis studiis, & scriptis existimationem, & opinionem in me non decrevisse, quin imo crevisse. Addam utique, me, licet festine, tui operis Antiloquium percurrisse, argumenti dignitatem approbasse, stylum, methodum, ac in quatuor libros divisionem optimam censuisse. Postremo perquam maxime placet, te constanter illam pulchram, simplicemque docendi tenuisse viam, quam Justinianus initio suarum Institutionum tenendam esse existimavit; & in nodosas controversias, ut nonnullus fecit, continuo minime coniecisse; quo verendum non erit, ne tibi eveniat, ut propositum argumentum aut plene deferas, aut ad Kalendas Graecas contra fidem datam transmittas. Illud tantum te exire oro, ut Carissimos, pariterque dignissimos amicos Simiolium, Rossium, Kalephatum, & Cortesium, meo, Benedictique nomine salvere velis, & Eminentissimi nostri SERSALII manus adorare, ac osculari non omittas. Dabam Matrisi Octavo Idus Septembris anno ClodCCCLXXII.